

DISSERTATIO
INAVGVRALIS HISTORICO IVRIDICA
DE
EXECVTIONIS *6.*
POENARVM CAPITALIVM
HONESTATE

QVAM
INDVLTV INCLYTAE FACVLTATIS IVRIDICAE
IN

REGIA FRIDERICIANA
MODERATORE

IO. SAMVELE FRIDERICO
BOEHMERO ICto,

POTENT, REG. BORVSS. A CONSIL. AVL. ET
PROF. IVR. ORDIN.

PRO ADIPISCENDIS SVMMIS IN VTROQVE
IVRE HONORIBVS

D. 18. MART. MDCCLXXXVIII.

H. L. Q. C.

ERVEDITORVM EXAMINI SVBMITTET

A V C T O R

ET

RESPONDENS

IOANNES DVNTZE BREMENS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

TYPIS IOANN. GOTHOF. MEYHII, ACAD. TYPOGR.

Typis Iovani. GOTHOF. MEYNI, Acad. Typogr.

HALE MAGDEBURGICÆ

IOANNES DVNTZÆ BREHENS

LEIPZIGÆ

ET

ACTOR

ERADITORVM EXAMINI SVBMITTET

H. E. Q.

D. IS MART. MDCCXXXIII.

IVRE HONORIBVS

PRO ADIPISCENDIS SVMMIS IN VTROQVE

PROF. OR. OMN. ROTENT. RHO. BORVSS. A. CONSIL. J. ET

BOEHMER OCTO

IO. SAMV. E. H. R. I. D. R. I. C. O.

MODERATRE

REGIA A. E. R. I. D. E. R. I. C. A. N. A.

INDVLT. INCVLTAE FACVLTATIS IVRIDICAE

SPLEND. HONORIS TATE LISSIMO
POENARVM CHATALLVM

EXECVTIONIS

INAVGVRALES HISTORICO IVRIDICA

DISTRICTATIO

INCLYTAE
S. R. G. IMP. LIBERAE
REIPUBLICAE BREMENSIS

SENATI
SPLENDIDISSIMO ET AMPLISSIMO
VIRIS

ILLVSTribVS, MAGNIFICIS, EXCELLENTISSIMIS,
NOBILISSIMIS, CONSVLTISSIMIS,
GRAVISSIMIS,

DN. CONSVLIBVS,
DN. SYNDICIS,
DN. SENATORIBVS.

PATRIAE PATRIBVS PRVDENTISSIMIS
PARITER AC
LIBERTATIS PVBLICAE DEFENSORIBVS,
PATRONIS, ET FAVTORIBVS SVIS
OMNI HONORIS CULTU AETERNVM
VENERANDIS.

ET INTER HOS

PARENTI SVO OPTIMO

OMNI PIETATIS OBSERVANTIA

AD CINERES VSQVE COLENDO

Hancce disputationem inauguralem
ea qua par est devotione facram
esse voluit.

AVCTOR.

§. I.

Honestatis vocabulum πολύσημον esse, & modulate, modo stricte, aliquando proprie, iterumque improprie a *Philosophis*, ipsisque *juris* nostri architectis usurpari, pro re decantata ab iis non potest non haberi, qui vel fugitivo oculo eorum scripta perlustrarunt. Quid ergo mirum, si in definiendo eo, quod honestum est, ejusque vera *notione* eruenda, titubant, magnisque animi contentionibus inter se discrepant; aliis, quibus *præceptis* honestas constare *debeat*, exacte tradentibus; aliis, quæ vulgo, & communiter honestatis vocabulo insigniuntur, huc comminiscuntibus. Meum jam non est, hisce me immiscere contentionibus, & quorum doctrina, ac explicatio justior, *solidior*, & ad probandum id, quod in quæstione est, aptior; quæque contra obscurior, aut saltem ad eruendum genuinum honesti conceptum *ineptior* fit, longo, diligentique examine discutiendum suscipere, sed iis hanc spartam cedo, qui doctrinam de honesto, ac decoro pro *principali* lucubrationum objecto elegerunt. Sufficit mihi in præsentiarum supposuisse, honestatem vulgo non tantum *personis*, *actionibus* sed etiam certis *officiis*, sæpius etiam ei, de quo acturus sum, tribui, quod, quo conceptu fiat, hic tantum monendum. Moneri autem accuratius non poterit, antequam varias istas notiones honestatis brevibus

Honesti,
vocabulum
πολύσημον.

bus adduxerim , ut de *equivocatione* vocabuli eo exactius constet. Equidem id certum est , *honestum* proprie dici ab *honoribus* , adeo , ut omne quod honore est insigne , eumque vere meretur , *honestum* audiat : contra *inhonestum* , quod averfationem , contemptum , & odium producit. Sic namque CICERO de *Clar. Orat. C. LXXXI.* ratiocinatur. *Qui honorem , inquit , sentiis , & suffragiis adeptus est , is mihi honestus , & honoratus videtur* , quibus verbis innuit , honorem actionum honestarum comitem , & κριτήριον earundem , quin imo hominem ideo , quia ob res præclare gestas *honoratus* est , *honestum* esse , & dici. Quumque honor gradibus constet , & exhiberi soleat dictis , factisque popularibus , nonnunquam eminentibus , & magnificentissimis : colligi potest , ipsam *honestatem* suos habere gradus , & modo communem , modo insigniorem , & extantio rem esse , quo sensu servus dominum se *honore honestiorem fecisse* , gloriatur apud PLAUTVM *captiv. Act. II. Sc. III. vs. 32.*

§. II.

Honestum
quid ?

Sed quid tandem est id , quod tantopere honorandum , & *honesti* vocabulo insigniendum ? Si CICERONEM de *offic.* sequimur , *honesti* prædicatum eam qualitatem actionum denotat , qua quid cum *legibus moralibus* convenire significatur , sic , ut , qui officiis a natura sibi injectis satisfaciunt , *honesti* , qui minus , *inhonesti* passim vocentur. Isque significatus *latissimus* est , & observantiam omnium regularum virtutis , ac amoris complectitur , quas CICERO *cit. l.* sub ista denominatione passim inculcat. Aliquando in specie cum *decoro* confundi solet , deque eo prædicatur , quod in civitate homines agere tantum *decet*. Sic idem CICERO decorum suum cum honesto sororio nexu jungit *cap. XXVII.* *Decori* , inquit , *vis ea est , ut ab honesto non queat separari.* Nam & quod *decet* , *honestum* est , & quod *honestum* est , *decet*. Nonnunquam congruentiam cum *singulis*

gulis virtutibus, vel eo, quod insignem prædicatur habere perfectionem, involvit. Sic namque, qui temperantiæ studet, hoc solo intuitu *honestus* dicitur; qui amoris laude corruscat, eam unicam ob causam *honesti* cognomen sibi parat. Sic Laberium quum bonum, ac humanum dicere vellet SVETONIVS, eum tanta honestate præditum fuisse, ut temporibus Syllanis proscriptorum liberos gratis, & sine mercede ulla in disciplinam receperit, scribit de Illustr. grammat. cap. XIII. Sic tandem formam, quæ perfectionibus vulgo accensetur, cum pulchra fuerit, sub hoc cognomine depingit T E R E N T I V S in Andria Act. I. Sc. IV. vs. 98.

erat forma præter cæteros honesta, ac liberali prorsus ac SVETONIVS qui Tiberio cap. LXVIII. faciem honestam tribuit. Eoque sensu hominem inhonestum sæpe dicit T E R E N T I V S, qui est corpore deformi. Ipsi quoque ICI romani varia sub hoc vocabulo adumbrarunt, modo æquitatem, quorum sum refero l. 53. de pact. l. 51. de donat. int. V. & V. aliquando utilitatem l. 6. de muner. & honor. iterum solum decorum; l. 13. de R. N. tum moderationem actionum secundum omnes regulas virtutis, quam sub iustitiæ uniuersalis appellatione comprehendimus; §. 3. de Just. & Jur. sæpius existimationem, seu valorem, & pretium, vi cuius quid alteri in civitate præferri aptum est, quo sensu non tantum prædicatur de personis, verum etiam officiis privatis, ac publicis, opponiturque personis, rebusque tenuioribus, humilioribus, vilibus, quæ, licet a turpitudine sint alienæ, in nullo tamen pretio habentur, sed contemptu, vel macula quadam laborant l. 3. §. 5. ad l. Corn. de Sicar. l. 28. §. 2. l. 38. §. 3. ff. de poen. Atque sub hac notione hodiernum aliquem honesto loco natum, sicut e contra morte inhonesta, hoc est abjecta & contemptum gignente, perire dicimus, quantumvis genus supplicii, quo afficitur, non fuerit injustum.

§. III.

Non idem
apud omnes
honestum vel
inhonestum.

Quum vero hæc existimatio, vel honestas, quam mox descripsi, non ex *turpi* quodam facto oriatur, sed plerumque hominum sola *opinionem* regatur, non autem omnium hominum vel gentium *idem* semper de eadem re sit iudicium; aliis in *pretio* habentibus id, quod alii *vilipendunt*, & averfantur: ratio peti potest, cur honestum tantopere *variet*, & instituta gentium ea in re quam maxime discrepent. Si enim definiente CALISTRATO existimatio, quæ isthanc honestatem constituit, nil aliud est, quam *illæscæ dignitatis status, legibus, & MORIBVS comprobatus*. l. 5. §. 1. de *extraord. cognit.* non potest non aliquid ob detractam existimationem *honestum* esse definere, quoties mores, legesque de eo parum bene statuunt, idque non ob *turpitudinem*, sed ob alias *contemptus* publici rationes pro re *infimæ sortis* habent. Possem, si vellem, infinitis exemplis hanc doctrinam illustrare, & tum in civilibus, tum in criminalibus, publicis, ac privatis negotiis, rebusque docere non eadem apud omnes *honestæ, & inhonestæ esse*. Sed ratio instituti longiorem orationem velut ultro averfatur. Sufficiant mihi quædam honestatis *particularis*, & non *omnimodæ* specimina produxisse, quæ potissimum *criminalia*, de quibus in præsentiarum ago, concernunt. De *suspensio* constat, istud apud *Sinas*, æque ac *strangulationem* apud *Turcos*, *Tartarosque* *honorificum* genus mortis, apud nos vero *vilissimum, & infame* supplicium esse. MATTHÆI de *Jure glad.* C. II. p. II. Sic *gladio* perire vulgo honestius est, & *bonam mortem* vocat LACTANTIVS de *mort. persec.* C. XXII. laqueum autem *in forme lethum* C. XXX. Rationem si quæris, non alia est, quam quia quilibet populus pro *libertate* de rebus, imprimis *indifferentibus* sentiendi, decernere arbitrarie potest, quid alteri anteferendum, vel postponendum. *Furtum* certo modo, hoc est. *si nec manifestum erat* *Lacedæmones* rebus *licitis* non modo accensébant, sed etiam *honestis*, *falem* habere istiusmodi homi-

hominem rati, qui ob habilitatem, clam contrectando demonstratam, magis *praemio*, quam *pœna* dignus est, docente GRIEBNERO *de furti apud Lacones licentia*. Et cui ignotum est illud CAESARIS *de bello Gallic. L. VI. C. XXIII. Latrocinia apud Germanos nullam habent infamiam, si extra fines civitatis exercebantur*. Namque majores vim, & incendia habebant in deliciis, nec objici per modum turpitudinis alicui poterat, quod viveret *aus dem Stegereif*. Res *bonestissima* erat, in litteris, se latronem, ejusque socium profiteri, licet nulla alia ex causa, quam quia ipsi curta domi suppellex. Non verebantur societatem ad ruinam, incendium, rapinam, initam, hoc glaucomate defendere, & ab omni probro liberare. Id enim satis evincit subscriptio *clarigationis* apud DATTIVM *de Pace Publ. C. XV. N. XLII.* ubi alteruter sociorum cordate scribit:

*Gerung von Eimershoff das Edle Blut
das wenig bat und viel verthut.*

Quasi nobilem non tantum excusaret, verum etiam *deceret*, e raptu vivere, si res *familiaris* ad conservandam nobilitatis splendorem haud sufficit? Sed ab his principiis hodie in germania sumus alienissimi, *illicitum* pariter, ac *viliissimum* esse acquirendi modum rati, per quem *invito* suum eripitur, sicut e contra *bonestum*, quo propria ex industria innoxiam utilitatem quilibet sibi quaesivit. Addo supplementi causa iudicium CORNELII NEPOTIS. Sic autem ille in *præfatione*: Nulla Lacedæmone tam nobilis vixit vidua, quæ non ad cœnam iverit mercede conductæ. Quæ omnia apud Romanos partim humilia, partim ab honestate remota ponebantur. Contra pleraque Romanis moribus fuere decora, quæ apud Græcos putabantur turpia. Etenim quem Romanorum pudebat, uxorem ducere in convivium; aut cujus mater familias non primum ædium locum tenebat, atque in celebritate versabatur? Quod multo factum aliter in Græcia. Nam neque in convivium adhibebatur, nisi propinquorum: neque

sedebat, nisi in interiore parte ædium, quæ Gyneconitis appellatur, quo nemo accedebat, nisi propinqua cognatione conjunctus. Ex quibus colligitur, non eadem omnibus gentibus esse decora et turpia, sed institutis majorum, et gentium judicari omnia.

§. IV.

Exemplo executionis poenarum illustratur.

Consimilem iudiciorum discrepantiam in *Carnificis*, poenas criminales exequentis, munere cernere licet. Nam prout populus *odium* coepit contra effusionem sanguinis, ac fustuarii supplicium, aut in *delictis* habuit cædes, verbera, nec impuritatis glaucoma contra salutem reipublicæ, quæ vindictas publicas postulat, et laudat, sibi obrepere passus est: ita executionem poenarum modo *honestam* habuit, & ad instar muneris publici ab *altioribus* exerceri voluit; nonnunquam in classem *vilissimi*, minusque honesti ministerii coniecit. Exemplo sunt mores, *Romanorum*, & *Germanorum* præsentis ævi qui in eo conspirant, quod officium hoc quam maxime aspernentur, & singulari *contemptu* prosequantur, quemadmodum e contra apud *Judeos*, & *veteres Germanos* nemo probro sibi esse duxit, de criminum reis promeritum *sumere supplicium*, usque adeo, ut *primoribus*, atque *eminentioribus* dignitate datum fuerit, *isthoc* munere defungi. Ita visum est Romanis; ita judicarunt in foro externo. Tantum enim abest, ut *naturali honestati* per *isthoc* factum quicquam decedere existimaverint, ut potius *utilissimum*, et ad conservandum regulis *justi*, ac *honesti* candelorem, necessarium putaverint, gladium vindicem condere aduersus nefarios reipublicæ turbatores, eam tamen necessitatem non obesse, quo minus gradu *inferioribus* tantum concedatur, ciuesque paulo *honestiores*, munus hoc expetere, *probro* sibi ducere teneantur. Bene, ac male ita ratiocinati sint, & adhuc judicent, non disquiram: sed tantum in præsentis specimine executionem, quæ *Iudeorum*, *Romanorum*, ac *Germanorum* de hoc officio fuerit opinio, et quantum harum gentium instituta ea in

Methodus dicendorum.

re discrepent? additurus in fine nonnullas particulares, & hodierno ævo proprias *conclusiones*, existimationi, quam in foris *nostris* de ista executione fovemus, consequas.

§. V.

His itaque præmissis, percurramus diversarum gentium, Apud Iudæos & provinciarum hac de re mores, ac opiniones. Et primum nullus carnifex professus, quidem in mentem revocemus HEBRÆORVM rempublicam, ostensuri executionem poenarum *honestissimum* illis visum fuisse munus. Tantum enim abfuit, ut illum *macula* quadam aspergi existimaverint *Iudæi*, qui capitis damnatum *interficeret*; ut potius eminentiores, et *celebriores* hoc munus, quories exemplo opus erat, in se susciperent, nec id unquam sibi opprobrio ducerent. Fungebantur eodem nominatim *militēs, testes* commissi sceleris, nonnumquam *accusatores, iudices*, plerumque totus *populus*. Nec quisquam sibi in mentem venire passus est, *parvipendere*, quem iussus superiorum ad *sumendam vindictam* publicam delegauerat; multo minus *infimæ sortis* homines hoc fine cooptare. Nuspiam legimus *professum* hoc fuisse officium, *certis* personis concreditum, quarum manu *tantum*, ut hodie, reo pereundum esset: quin potius inaudita ipsis tuit vox *Carnificis*, nobis familiarissima, & paulo ignominiosa. Neque turbare quem debet, quod a scriptoribus rerum *Iudaicarum, Hebræorumque magistris*, quum de iudiciis *publicis tractant*, *lictoris* mentio fiat. Ita sane MAIMONIDES in *Sanhedrin. cap. XVII. §. 1.* ubi *flagellationem* numerum XXXIX. ictuum ideo non excessisse testatur, ne *lictor* incautus *quadragenarium* excederet, contra præceptum diuinum *Deut. XXV. vs. 3.* Pariter dum modum *flagellandi* describit *Cap. XVI. v. 8.* reis ante executionem ad columnam constrictis, vestibus ruptis, aut vi difsutis, *lictores* nudasse pectus, refert. Unde locutio hæc admodum familiaris SELDENO, LEIDECKERO, GOODVVINO, BUXTORFFIO, aliisque in depingenda republica HEBRÆORVM

RVM celeberrimis. Id, inquam cave, eo sensu accipias, quasi vocabulum *lictoris* simul sit executoris *certi*, *proprii*, ac *perpetui*. Nam de eo nec in sacris bibliis, nec scriptoribus rerum judaicarum vola, aut vestigium. Omnium minime hæc forsan scriptorum est hariolatio, qui, quoties ita scribunt, personam officio *executoris* fungentem generatim, *quæcunque* illa demum fuerit, designant, vocabulo *populari*, & ad cognoscendum, de quo loquuntur, valde idoneo. Vnde non confundendus est fori *moderni* sensus, cum eo qui reipublicæ *iudaicæ* respondet. Quia enim inter nos alia *judiciorum* forma, certumque munus carnificinae destinatum, evenit, ut ex præiudicio nostri *judiciorum* ordinis, sub hoc vocabulo, semel *executoribus* imposito *certam personam* intelligamus, cui poenam de fontibus sumere *proprium* est. Ad summum inter poenas *capitales*, & *non capitales* distingui debet. Illas facilius largior a certis personis, quas ab officio proprie *lictores* dixeris, ordinarie sumtas fuisse. Habuit enim magnus *Iudaici* populi senatus suum *ἐπατηγὸν τῆς ἱερᾶς* *praefectum templi*, & alios ipsius officio additos, quorum munus erat, fontes *prehendere*. His parebant *ὑπηρέται*, id est *publici iudicii ministri*, qui Apostolos in templo docentes *prehendebant*, docente BYNAEO de Morte Iesu Christi. L. II. C. III. §. VI. Etiam *flagellationem* hi ex natura muneris perficiebant, teste PFEIFERO de antiquis iud. ritibus pos. V. Quid? quod *capitali supplicio* afficiendos *denudasse*, *ligasse*, & alia ad sumendum supplicium necessaria *disposuisse*, crederem. Fuisse enim *verberationem* certo officio coherentem, colligo ex *Sanh. ab init. C. I.* ubi ita scribitur. *Fissum legis est, constituere iudices, atque censores Deut. XVI. v. 18.* Per *iudices* intelligit eos *magistratus ordinatos in Synedrio*, coram quibus litigant partes; per *Scholerim* vero illos, qui cum baculo, aut loro assistunt *iudicibus*, & *circumeunt*, in foro, plateis atque tabernis, ut *rectificent portas*, & *mensuras*, atque *percutiant iniquos ex ore iudicis*. In quocunque au-
tem

tem ipsi cernunt pravitatem, eum adducunt Synedrio, ut judicetur pro merito malitiæ suæ. Sed hæc omnia aliter se habebant in exequendis ultimis suppliciis, quibus nullos *lictores*, aut *carnifices* præpositos, ex sequentibus apparebit. Quicquid sit, non eo minus ministri illi publici propterea e classe *honestorum* ejecti, sed peræque, ac capitalis poenæ executores, *integræ existimationis* permanserunt.

§. VI.

Quando quidem ergo munus *Carnificis* apud Judæos *professum* non fuit, & tamen poenas *capitales* subierunt criminum rei, fuisse quosdam oportet, qui eo officio, quoties opus erat, functi sunt, qui quales fuerint, specialius examinandum. Et primum quidem constat, penes *totum populum* aliquando fuisse *executionem*, quoties nimirum *lapidibus* obruendus erat facinoris commissi reus, quod supplicii genus Judæis admodum familiare fuit, ut ex variis locis apparet. Sic in sacro Codice relatum legimus, Deum *lapidationem* contra eos definivisse, qui *propius*, ac *limites* indulgebant, ad *montem Sinai* accederent *Exod. XIX. vs. 13.* ubi tamen, ad quem pertinuerit tunc executio, non disponitur. Id vero aliis locis specialius explicatur, & executio ad *universum populum* refertur. Namque *blasphemos* ex præcepto divino hoc modo periisse, constat ex *Levit. XXIV. vs. 13. 14. & 23.* Gemina his sunt, quæ de *prophanatore sabbathi*, ejusque *lapidatione* ab universo populo facta, legimus *Num. XV. vs. 35.* Et quem fugit recentissimum exemplum de *Stephano*, more maiorum ictu *lapidum* ab *universo populo* exanimato? cuius mentio fit *Act. VII. vs. 58.* Neque tamen existimandum est, hoc supplicium a populo sine *ordine*, & per modum *tumultus* susceptum fuisse, uti quidem ex relatis exemplis colligi posse videtur, quamvis, si ita sumtum fuisset, eiusdem *iustitiæ*, *honestati*que nil discessisset. Ex aliis locis enim discimus *modum*, sub quo, *universitati executio* tributa, accipienda sit. *Testes* videlicet præibant,

scena sup-
plicii

præibant, damnatumque lapidibus confodiebant, quos postea sequebatur *integer populus*, ut adeo *utrisque* fine contradictione executio tribui possit, ceu patet ex *Deut. XIII. vs. 10. XVII. vs. 7.* Modum executionis ita describit GOODVVINVS in *Mose & Aarone L. V. C. VII. §. XI.* Maleficus ducebatur ad locum extra portam, qui alius erat, geminam hominis longitudinem, ex quo revinctis manibus ab altero TESTIVM detrudebatur, ut in lumbos caderet. Hoc casu si mortuus non esset TESTES levabant lapidem, parem robori duorum virorum, quem TESTIVM alter in pectus immittebat. Si nec hoc ictu confossus esset, a toto Israeli lapidibus obruebatur. Eundem in modum lapidationis scenam depingit LEIDECKER de *Republ. Hebræorum L. VII. C. XII.* cum aliis antiquitatum iudaicarum peritis: non aliustamen, quam Rabbino-
rum fide, & traditione, quam eousque superstitiose hi exten-
derunt, ut si quis reus non potuerit vinciri usque ad diem supplicii promeriti, testes peracto iudicio eum, quocunque possunt, supplicio perimant; nec vero liceat reliquo populo prius ipsum interficere. Proinde si manus TESTIVM a resistente succisa fuerit, damnatus liber est; Sin vero testes iam ante manibus fuerint mutili, tum de-
mum occidetur manu aliorum, teste MAIMONIDE in *Hilchot San-
hedrin. C. XIV. §. 8.* Plena est hæc narratio nugarum, ac super-
stitionis, nulla verisimilitudine subnixa, ut non magis de hac, quam ipso ritu, supra ex GOODVVINO relato, dubitare liceat quamvis huic præterea plures obstant rationes. Neque enim ullibi in S. Bibliis ad modum GOODVVINI, lapidatio depingitur, sed tantum, manum testium primam adversus reum esse debere, disponitur. Neque ulla de Stephani lapidatione eam confirmat circumstantia, quin ea potius resistit, quod prævia genu flexione in loco plano, ictu lapidum periisse, scribitur. Et quomodo ritus iste deiectionis fingi potuit, quoties transgressor limitum ad montem Sinai propius accedens, lapidum congerie perire tenebatur? Quisquis eos transcenderat, illico lapidandus, non
vero

vero retrahendus, post in *catasta* constituendus, demum exinde *deiiciendus* erat; alioquin is quoque, cuius *manu* retractus, ideo, quod intra *limites* se se haud continuisset, *simili* supplicio ex mandato divino perire debuisset. Hæc valde ancipitem deiectionis *formam* reddunt, aut si ista moribus revera fuit conformis, ad minimum evincunt, quod non *semper* lapidatio hoc modo suscipi debuerit, sed sæpius de *plano* applicata sit, sine *mora*, atque *ambagibus*, solis *testibus* executionem tristem inchoantibus, reliquis ex *populo* plene perficientibus. Magis dubium est, in hoc *solo* supplicii genere, an etiam in aliis, *testibus* proprium fuerit, *primam* manum iniicere in condemnatum ad mortem? De illo tantum hoc *Sacræ pagine* narrant, non de aliis, quin potius, quoties *securi*, *strangulatione*, aut *simili* pœna necandus quis erat, *alius* executor nominatur; *miles* modo, tum *proximus agnatus*, tandem ipse *iudex*, *testium* nuspiam mentione iniecta; certissimo argumento, *testium* in executione reliquorum suppliciorum *regulariter* partes nullas fuisse. Verum alius sententiæ autor est MAIMONIDES in *Hilchot Sanhedrin C. XIII. §. 1.* quoties enim ad mortem quis condemnatus esset, *eum*, inquit *testes ipsius occiderunt*, QVOCUNQUE MORTIS GENERE, ad quod damnatus erat. Homicidam vero, quem *testes ipsius non occiderunt*, interficere debuerunt per manus cuiuscunque, cuius doctrina forsantinctus RIVETVS in *Genes. Ex. LIX.* dubitare cœpit. Quæ quin veritati consona, rationes antea allatæ vehementer obstant, etsi diffitendum non sit, eodem iure, quo executionis delegatio olim mere *arbitraria* fuit, eandem in omni pœnarum irrogatione *testibus extra ordinem* iniungi potuisse. Omnia hæc uberius eum in finem adduxi, ut liquidum fieret, nullam plane executionis circumstantiam apparere, ex qua *vitium*, *probrumque* muneris argui posset. Nec enim populus lapides proiicere, nec testes initium tristici spectaculi facere, sibi *opprobrio* duxerunt; multo minus ipsis ab aliis ideo *macula* obiecta.

Testes an
aliorum sup-
pliciorum
executores?

Sed integer executionis actus, pro medio ad conservandam *legum* auctoritatem *necessario*, & cui *naturaliter* non magis, quam *sententiae* tristis lationi macula affingi potest, habitus, ac sine mora ab iis susceptus est, qui *more maiorum* supplicium de fontibus fumere solebant. Eadem quoque de *combustione* repetita volo, quam ab integro *coetu* peractam fuisse, novimus ex *Josua C. VII. vs. 25.* §. VII.

a) Milites.

Nonnunquam *militibus* hoc datum negotium, ut poenas, inprimis *capitales*, exigent ab hominibus sceleratis. Neque *gregariis* tantum, sed etiam *honestissimis*, & *præcipuis*, quos *prætorianos* Romani vocare solebant, hoc velut *proprium* munus fuit. Idque ea alacritate susceperunt, ut nusquam, sub quocunque demum *prætextu*, id declinaverint cum murmuratione, aut *turpitudinem* quandam mandatis regiis obmovere tentaverint, quod denuo argumentum omni exceptione maius est, de *honestate*, quam *Iudæi executionibus* suppliciorum, licet gravissimorum, quondam inesse existimarunt. In promptu est historia de *Davide*, qui necem *Sauli*, & *Isbosethi* vindicaturus, ad occidendos reos, opera *juvenum* usus esse fertur. *II. Sam. I. vs. 15. & IV. v. 12.* Ita autem vocantur *milites*, de quibus *synecdochice* hoc nomen usurpari, patet ex *cit. I. C. II. vs. 14. 21. XVIII vs. 15.* Et quinam rubor, quæve verecundia in cædendis *Adonia*, *Ioabo*, *Simeio* cohibuit *Benajam*, quem *Crethæis* ac *Plethæis*, hoc est, *prætoriano* militi *Davidis*, ac *Salamonis* præfuisse, discimus ex *II. Sam. XX. vs. 23.* Sic porro *Saul* Sacerdotes interfectorus, non accersit *carnifices*, sed mandat id suis צוּרִים per quos intelligit *Abner*, & *Amasam*, satellites, *Trabanten*, qui cum tergiversarentur, mandatum regium exequitur *Doeg*, qui non infimo loco apud regem fuit. *I. Sam. XXII. v. 17.* Isque mos, per *milites* poenas a facinorosis exigendi, forsitan in causa est, quod hi טַחֲטָחִים *trucidatores*, seu *maſtatores* vocati fuerint. Sic *Potiphar*, unus ex *Pharaonis* magnatibus, *custos captivorum* & *præfectus*

fectus טבחי *trucidatorum Genes. XL. vs. 3. vocatur. Si-*
militer Arioch apud Daniele m. vs. 14. magos occidere jus-
sus, רב-טבחא rab tabachao, mactator, dicitur. Do-
cent ergo hæc exempla, si regalibus auspiciis supplicium su-
mendum, & gladio quis perimendus erat, executionem per
milites fieri suevisse. Quod tamen eo nolim sensu accipias, ac
si regibus tantum, non Synedrio hoc supplicii genus proprium
fuerit, uti quidem docet MAIMONIDES in Hilchot Sanhedrin C.
XIV. Nam nullibi in Sacris litteris Regum, vel Synedrii potestas
ad certam supplicii speciem restricta fuisse legitur, licet forsan
alia praxis ultimorum temporum, stantis reipublicæ Iudaicæ, fue-
rit, coniciante VENER. DN. MICHAELI Diff. de poenis capit.
Hebræorum §. XXIX.

§. VIII.

Omniū minime proximo *agnato*, qui in casu homicidii 3) *Agnati-*
commissi vindex sanguinis ex more Hebræorum erat, turpe habi-
tum fuit, suapte manu perimere, quem ejus audaciæ fuisse com-
pertum erat, ut genti per cædem necessariū, cladem inferre ten-
tasset. Idque eo minus dubium habet, si eundem ad hoc præ-
cise more maiorum obligatum fuisse, secundum quorundam sen-
tentiam supponimus, inter quos est GISBERTVS in Deutr.
Harmon. XIII, 9, n. 351. XIX, 12, n. 313. Sed hanc meam non
facio sententiam, quum nullum tale præceptum in sacris litteris
exstet, per quod lege obligatus fuerit; quin potius sola facultas,
imponere hoc faciendi, ipsi, si vellent, indulta. Num. XXXV. vs.
19. Deut XIX. vs. 12. Neque enim semper e re vindicis erat,
cum maximo periculo, & sui ipsius, ac familiæ pernicie, ultio-
nem meditari, maxime si interfectior potentior, affinitatibusque
subnixus erat, cuius iniuriam potius dissimulare, læpe convenie-
bat. Quin imo adhuc sub iudice lis est, utrum per modum
pæne, an simplicis vindictæ prius hostem necare potuerit ag-
natus? quo posteriori casu hoc argumentum a themate præsen-

ti quodammodo foret *alienum*, ubi de executione *pænæ* agimus. Saltim verba; *cum illi occurreret*, evincunt, *cit. l.* agi de homine in *fuga* reperto, nec a iudicibus ad poenam *damnato*. Ego tamen putarem salvam rem esse. Potest enim ista indulgentia *duplici* modo capi; *altero*, ut ferro vindicare potuerit necem, propter *sententiam* a iudicio in reum ob *contumaciam* latam; *altero*, ut ob solam ejus *absentiam*, qui, dum nulla mota erat querela, se ipsum reum arguebat delicti, iure suo usus fuerit proximus *agnatus*, ceu recte sentit CLERICVS *ad cit. l.* Quocunque demum modo vindictam istam accipias, utrobique *agnatum* iudicis officio, & specie executionis promeriti *supplicii* functum fuisse, fateri cogeris. Nam quid interest, *iudex prævia sententia*, an legislator, non expectata sententia, *mortem* minetur, & mandati sui executionem alicui concedat? quale quid in casu homicidii Deum *agnatis* indulgisse, evidens est. Nonne inquam utrobique *pœnam* lege definitam exequitur, capitisque supplicium *pænæ* causa in se suscipit. Constat ergo *agnatum* capitalis pœnæ fuisse *executorem*, ipsum executionis actum *honestissimum*, a quo ne altiores quidem, quoties quis necem *cognitioni* intulerat, abhorruerunt, aut eum probro sibi esse duxerunt.

§. IX.

4) Iudices.

Quæ cum ita sint, quis aliis quibuscunque, ipsisque, *iudicibus* cognoscentibus, tristesque sententias pronuntiantibus, in populo iudaico vitio versurus fuerit, si, quod alios *honestissimos* decebat, ipsi quoque in se suscipere non dedignarentur. Sed quæstio velut *præiudicialis* est, an hi in censum executorum revera sint collocandi? fuisse eos *aliquando* executores, negari nequit, quamquam non *omnia* loca, & exempla, quæ vulgo huc trahunt, statim pro *genuinis* haberi queant. Fuerunt utique, æque, ac alii, quoties a toto *populo* vindicta sceleris sumebatur, ut contingebat in casu *lapidationis*, quum sub *integro* populo

lo illi quoque contineantur, & *verosimile* vix sit, eos, quum ceteri lapides e terra movebant, se ab integro coetu civium segregasse. Verum, quoties ab *uno* supplicium sumendum erat, non tam *frequent*er, vt alii, de quibus egimus, id munus obierunt. Neque enim statim *immediate* ab eo facta est *revera executio*, cui in sacris litteris adscribitur, quia frequenter alicui tribuitur, quod is per *alios* suscipiendum curavit, & sic *mediate* tantum fecit, ut adeo, *τὸ* exequi, *τὸ* occidere ad *alios* nonnunquam referendum sit, quorum *opera* quis usus est. Sic namque Pharaonem, quem pincernam suum *patibulo* suffecturum, Iosephus edixerat Genes. XL. vs. 19, suffigi iussisse, & sic per *officiales* supplicium istud sumfisse, palam est ex eod. cap. vs. 22. Similiter Moses fontes capite plectere, quin imo suspendere iussus erat a Deo Num. XXV. vs. 4. Quis vero crederet, Mosē suamet manu praeceptum divinum implefisse, aut Deum hoc praeclse voluisse, ut per manum Moisis perirent idololatræ, et nefarii scortatores. Vnde recte phrasin, qua Moisi supplicium tributum videtur, ita vertit GROTIUS: Assume tibi chiliarchos, & centuriones. Fac ut illi magistratus eos, qui deliquerunt, faciant suspendi. Mitto Pilatum, qui Christum crucifixisse fertur Iob. XIX. licet istud supplicium milites prætorianos de eo sumfisse, inter omnes notum sit. Hæc & alia exempla, non protinus ἀμέσως executorem, fuisse, cui executio tribuitur, satis evincunt. Nihilo fecius tamen munus istud nonnunquam iudices subiisse, apparet ex Num. cit. l. ubi Moses iudices, occidite homines vestros, qui se Babali Pheboris adiunxerunt, alloquitur vs. 5. Neque aliquem fugere potest exemplum Gideonis, regibus Midianitarum post captivitatem gulam fregisse, quod refertur Judic. VIII. vs. 21. licet negandum non sit, Gideonem magis iure belli, quam per modum iudicii manus suas ipsis intulisse. Possem etiam Levitas 5) Levitæ huic ordini adscribere, ut patet ex Exod. XXXII. vs. 26. Sed suffici-

sufficiant hæc, pro illustrandis moribus *Hebræorum*, & demonstrandam praxin pœnas publicas sumendi.

§. X.

Apud Romanos tempore reipublicæ liberæ Triumviri carnificina præfuerunt.

Proximum est, ut examinemus, quæ apud ROMANOS ea de re invaluerit opinio, quod non melius fieri poterit, quam si de iis, qui in *Latio* triste hoc ministerium exequuti, eorumque conditione primo omnium sumus solliciti. Ubi ante omnia præmittimus, Romanos administrationem reipublicæ suæ maximam partem ad mores *Græcorum*, & *Hebræorum* adornasse, & plura ab utriusque gentis institutis in *leges*, & *mores Latii* migrasse, de quo testatur *Collatio legum Mosaicarum & Romanarum* a SCHVLTINGIO edita: hac in parte tamen magis *Græcorum*, quam *Hebræorum* instituta obtinuisse, ut ex sequentibus apparebit. Nimirum libera republica Triumviri capitales erant constituti, quibus cura executionis pœnarum capitalium in urbe demandata, quum in castris nonnunquam per milites, ac centuriones necarentur facinorosi. Unde ipsa supplicia triumphalia dicta. Testatur id POMPONIVS, & ad minimum intervntu eorum animadversum fuisse, scribit in *l. 2. ff. §. 30. de Orig. Jur.* Et passim a PLAVTO Tresvirorum mentio fit in *Amphyt.* & in *Asinaria*.

Ibo ego ad TRESVIROS, vestraque ibique nomina faxo erunt capitis.

Quamquam vero etiam iudices rerum capitalium nonnunquam vocabantur, inprimis a SALVSTIO in *catil.* minime tamen criminum cognitio illis competebat, sed tantum sententias capitales Consulis, Prætoris, aliorumque iudicum, quibus quæstio capitalis obtigisset, adversus quoscunque cives, & ingenuos exequendas curabant. Hinc eorum erat, ut facinorosos conquiri, in carcerem duci, vinculis onerari, & quæ supplicium postulabat, parari iuberent, teste SALVSTIO *cit. l.* Præterquam, si viles accusandi erant, & improbæ conditionis homines, servi, fures, lenones, coqui, meretrices quorum nomina non apud quæstores, sed triumph-

triumviros deferebantur, qui, teste CICERONE *de divinatione*, ad columnam *Maeniam* de iis cognoscebant. HOTTOM. *de Magistr. Rom.* voce: *Triumviri*. Eoque spectat illud PLAVTI in *Aulularia. Act. III. Sc. II.*

Quid stolide clamas?

Eu. *Quia ad TRESVIROS iam ego deferam tuum nomen,*

C. *Quamobrem?*

Eu. *Quia cultrum habes.* C. *Coquum decet.*

Eu. *Quid comminatus es! Mibi?*

C. *Istuc male factum arbitror, quia non latus fodi.*

Quo loco alludit ad legem *Corneliam*, cuius, qui cum *telo* ambulabat, reus erat. Tantum vero abest, ut ipsi immediate has poenas executi sint: ut potius carnificibus auctores essent, qui illis intervenientibus, & praeuntibus, supplicia sumebant capitalia. Vid. FRANCISCI POLLETI *Hist. fori Rom. L. V. c. 14. p. 518.* Nec turbare nos debet, quod VALERIUS *L. V. C. IV.* scribat. *Sanguinis ingenui mulierem praetor apud tribunal suum capitali crimine damnatam, Triumviro in carcere necandam tradidit: quam receptam is, qui custodiam praeerat, misericordia motus, non protinus strangulavit. & L. VIII. C. IV. Alexandrum Fannii servum a iudicibus damnatum L. Calpurnius Triumvir in crucem egit.* Nam id interveniente, & praesente, atque etiam, lege agere, iubente Triumviro, intelligendum esse, inter alios docet POLLETVS *loc. cit.* & SIGONIVS *de iudiciis L. III. C. XVI.* RAEVARDVS *L. II. Varivor. C. XVIII.* Inde probabilis est coniectura, Triumviros hos carnificum tantum praefuisse, & quem ex carnificibus fumendo supplicio destinatum vellent, cooptasse. Nititur enim fide SALVSTII scribentis, *Consul, quae supplicium postulabat, PARARE iubet Triumviros.*

S. XI.

Quemadmodum ergo *Triumviri* non immediate, sed me- Carnificis vox
ambigua.
diate per alios ferales sententias exequabantur, ad eos progre-
diendum

diendum est, quorum *muneri* hæc particula connexa fuit. Tales autem sunt, quos Romani speciali nomine, *carnifices*, aut *lictores* vocabant. De utrisque distinctim, primo autem de *carnifice* dispiciamus. Est autem denominatio *carnificis*, quod in antecessum moneo, *aequivoca*, modo *latiorem*, modo *strictiorem* sensum habens. Et primo quidem per carnifices designantur, quilibet *cruciatores*, *tyranni*, *afflictores*, quo pertinet illud TERENTII in *Andria* Act. IV. Sc. I. vs. 27. *Quantas hic suis consiliis mibi confecit sollicitudines meus* CARNIFEX: itemque *Acclamatio Senatus*, qua is acerbissimo, & contumeliosissimo quiritationis genere, in Imperatorem Commodum necatum invehebatur: CARNIFEX Senatus (Commodum intelligit) *more maiorum unco trahatur: scævior Domitiano, impurior Nerone: sic fecit, sic patiatur* &c. *Rogamus parricidæ cadaver unco trahatur: gladiatoris cadaver in spoliario ponatur. Præroga, præroga, omnes censemus unco trahendum*, reliqua, vid. LAMPRID. in *Commod.* Deinde sub nomine carnificis nonnunquam, licet rarius veniunt, quilibet pœnarum capitalium executores, sive fuerint *lictores*, sive *milites*, sive *alii* quicunque. hunc in finem delecti. Ita LACTANTIUS ait: L. IV. C. XXVI. p. 394. edit. oxon. CARNIFICES *crura Christo suffringere, non ausos esse*, cum tamen omnibus constat, *milites* cruci affixisse *Salvatorem* nostrum, ut postea docebimus. Neque mirum, eiusmodi pœnarum executoribus *generatim* hoc nomen proprium esse, cum illud apprime horum respondeat *muneri*. Audiamus ea de re DONATVM in *Hecyr. Terent.* Act. III. Sc. IV. *Caro*, inquit, dicta est eo, quod careat anima. Et caro proprie dicitur mortuorum. Unde CARNIFICES dicti, quod *carnes ex homine faciant*, id est *cadavera*. Tandem quoque *strictè* per carnifices intelliguntur homines *speciatim* ad executionem pœnarum cooptati, quo sensu proprium, & particulare munus gerunt, & *lictoribus*, *militibusque*, quorum aliud præterea *ordinarium* est officium, contradistinguuntur. De hoc *posteriori*

riori significatu iam nobis potissimum sermo est, ostensuris, Romanos *professum* habuisse *carnificem*, per quem sumi solita supplicia capitalia.

§. XII.

Id vero nemini dubium esse poterit, qui paululum antiqui-
tatibus romanis tinctus, et imbutus est, cum probatissimo-
rum auctorum nitatur fide. Dabo quædam loca huc facientia.
Sic VALERIUS MAXIMUS L. VI. C. XI. de Q. CÆPIONE, Carnifices
qui senatus patronus dictus fuerat, refert, cum in publicis vin- olim imme-
culis spiritum deposuisset; corpus ejus funesti CARNIFICIS mani- diate poenas
bus laceratum, in scalis gemoniis jacens, magno cum horrore totius executi.
fori conspectum esse. Eoque pertinet illud LIVII L. VI. Eum
pati vinctum in carcere, in tenebris obnoxium CARNIFICIS ar-
bitrio ducere animam? & SVETONII in Tiberio C. LIV. qui
CARNIFICEM, Neroni laqueos & uncos ostentasse, scribit. Idem-
que corroboratur ex TACITI Anal. L. XIV. ubi POETVS
TRASEA obtendebat: CARNIFICEM, & laqueum jam pridem
esse abolitum; quæ officium carnificis ad exequendas poenas desti-
natum utique satis arguunt. Eodem modo quoque CICERO
in Verrina, Aderat, inquit, janitor carceris, CARNIFEX Præto-
ris, mors terrorque sociorum, & civium licitor. Et OSORIVS L.
V. C. XVIII. Corpora interfectorum per CARNIFICES unco tracta,
atque in Tiberim missa sunt. Vt alia, quorum plura proferre
possem, testimonia non tangam, quibus executio poenarum ca-
pitalium carnifici satis superque vindicatur. Vid. POLLETVS
L. V. C. XIV. & SIGONIVS de iudiciis L. III. C. XVI.

§. XIII.

Expenso *carnificum* apud romanos officio, necesse etiam est. Non erant in-
ut de eorum agamus conditione. Ignominiosos apud Romanos fames sed
illos fuisse, perhibet CARPZOV L. VI. T. IX. Resp. 102. nec sine maculati.
ratione, dummodo limitum, quibus ista ignominia coercenda
est,

quia r) extra
urbem habi-
tabant.

est, meminerimus. *Duplici sensu enim accipitur; uno, quatenus ex violata turpibus factis honestate, altero quatenus ex statu, & vitæ genere contemptiore nascitur.* Illa vocabatur *stricte infamia*, haec *levis notæ macula*. Infamia eos laborasse, nullo idoneo argumento probari potest, quum nulla sint facta *turpia*, quibus carnifices *qua tales*, violare potuissent honestatem. Si enim, ut negari nequit, *iustitiam* executi sunt; non *violarunt*, sed *promoverunt bonestatem*. Omnium minime *lex* quædam prostat, per quam in classem *infamium* nominatim coniecti. Facilius, *contemptum publicum*, & *levis notæ maculam* officio eorum hæsisse, asseri potest, eo, quod plura prostant argumenta, quæ sole clarius hanc *gravatam opinionem*, ex qua in *infimam sortem* coniecti, testantur. Primum omnium a) a *loco domicilii*, Romæ carnificibus assignato, repeto, quod satis, opinor, evincit, *horroris*, & *aversationis* gradum, quo eos abominarunt romani, ut ne quidem liberam, *habitandi* sedem sibi eligere, ipsis permiserint facultatem. Neque enim in *urbe* illis *domicilium* constituere licebat, sed *extra portam* habitare cogebantur, prorsus ut *Atbenis*, ubi *accola aggeris* erat carnifex, & apud *Rhodos*, penes quos *urbem* intrare non audebat, teste KIRCHMANNO *de Iur. fun. L. II. C. XXIV*. De *Latio* prostat testimonium CICERONIS *pro Rabyrio*: *Sed moreretur, inquit, acerbissima morte millies Grachus, quam in eius concione CARNIFEX consisteret, quem non modo foro, sed etiam cælo hoc, ac spiritu censoriæ leges, ac VRBIS DOMICILIO carere voluerunt.* Elegans inde est apud *Plautum* iocus in *Pseudolo. Act. I. sc. III. vs. 97.*

EXTRA PORTAM Metiam currendum est prius,

Lanios inde accersam duos cum tintinabulis.

Per quos intelligit carnifices, odio muneris concrediti foras delitescere coactos, & quidem ante portam *Esquilinam*, in regione speciatim: *Suburra*, dicta, quæ non tantum alebat coriarios, vispel-

vispellones, teste ARTEMIDORO L. I. C. LIII. verum etiam tortores, carnifices, & id genus homines viles alios. Vnde MARTIALIS L. II. epigr. 17.

Tonstrix Suburrae faucibus sedet primis,

Cruenta pendent qua flagella tortorum.

Atque inde est, quod pleraque supplicia extra urbem, eo ipso in loco sumerentur, quem carnifex inhabitabat, quique Sestertium vocabatur, ubi omnia patibula defixa, cadavera abiecta, aliaque, quæ ad supplicia pertinebant, non procul a porta Esquilina, vel Metia, de quo locupletissimum testem habemus PLAVTVM in Milite glorioso. Act. II. sc. IV.

Credo ego istoc exemplo tibi esse eundum aelutum extra portam,

Dispeffis manibus patibulum cum babebis:

& alio loco in Casina. Act II. Sc. VI.

Ille edepol videre ardentem te extra portam METIAM,

Credo ecastor vellet:

quibus adstipulatur TACITVS L. II. Annal. C. XXXII. In Publ. Marcum consules extra portam Esquilinam, cum classicum canere iussissent, more prisco advertere: & SVETONIVS in Claudio. Civitatem romanam usurpantes in campo Esquilino securi percussit. Plura ad huius rei probationem pertinentia loca invenies apud PETRVM FABRVM Semestr L. II. C. VIII. quibus extra omnem dubitationis aleam posuit, pœnas capitales extra urbem regulariter inflictas esse. Hæc, inquam, testimonia, licet in denominatione portæ, extra quam sumi solita supplicia, sibi vix respondeant, tamen in eo, quod extra urbem executio suscepta, evidenter conspirant. Imo re accuratius inspecta, ne circa portam quidem est dissensus, quandoquidem, quæ PLAVTO Metia, aliis probatis scriptoribus Esquilina dicitur, argumento tum numeri, situsque portarum urbis, tum loci de suppliciis, docente LIPSIO ad Taciti Annal. L. II. p. 98. Et præter has, nullam aliam ab auctoribus describendam carnificinae gratia, nominatam portam reperio, nisi Collinam, extra quam

tamen non aliud, quam *horrendum* istud, & a vulgatis suppliciis distinctum poenæ genus infligebatur, quod *virgines vestales stupro corruptæ* experiebantur, cuius bina exempla refert, LIVIVS L. VIII. & XXII. Quam poenarum, locorumque distinctionem non notavit PETRVS FABER, sed pro ut *incidebat*, aut magistratibus erat *collibitum*, modo hic, modo illic exacta supplicia, & sic tres nominatas portas *distinctas* fuisse, sine fundamento propugnat *Semestr. L. II. C. VIII.*

§. XIV.

a) in concione
non compare-
bant.

Non tamen Romanis *Carnificem* extra urbem habitationem assignare satis erat, sed nequidem *urbem* intrare, nisi iussu eorum, quorum executionis cura erat, ne dum in *concione* civium subsistere poterat, novo invidiæ, *maculaeque* publicae monumento. Non, inquam, in *urbe*, aut *foro* comparere poterat, postquam *leges censoriae*, teste CICERONE, inde exulem esse iusserant, ne urbem funestaret. Inde evocabatur, quoties criminis reus *supplicio* mactandus erat, teste HOTTMANN O in *Comm. ad cit. orat. Cicer.* ut vel deduceret ad *locum* supplicii destinatum, vel in *carcere*, ut aliquoties factum, promeritam poenam sumeret. Quantominus ergo in *concione* subsistere poterat? *Concionari* consules, aliique magistratus dicebantur, quoties *pro rostris* cum populo agebant, laudes meritorum prædicantes, contra scelera improborum perorantes, aut de negotiis gravibus reipublicae differentes, ac consultantes. Huius ergo *sodalitii* tantum abest, ut participem fecerint *carnificem*, ut potius hoc ipso omnes ab ipsius contagione sibi caverent.

§. XV.

3) non erant
cives sed per-
egrini.

Nec mirum, quod a rebus agendis, conventionibusque publicis *carnifex* repulsus sit, quandoquidem neminem e *civibus* ad subeundum hoc munus cooptabant, sed *infimae sortis* homines, qui vel nunquam ex civium numero fuerunt, vel moribus

moribus scelestis *civitatis* praerogativa *privati*, & sic revera *per-egrini* erant. GOEDD. *ad l. 103. de Reg. Iur.* Hinc rursus causa *averſationis*, & odii *vatini*ani, ab honestissimis quibuscunque in eos concepti, quod efficiebat, ut ne quidem capax crederetur *civitatis* romanae, contemptu nimis altas radices agente, omniumque animos occupante. Quomodo enim illum inter *cives* recipere potuerunt Romani, quem coronam, & liberam civitatem polluere praesentia, & contagione sua putabant? Et quis, Romanos re tanti *pretii* eousque abusos fuisse, sibi persuadebit, ut *funestissimo* officio functis nomine, & honore *civitatis* romanae condecorassent? In classem *servorum* potius eos coniciebant, *servo*que publicos vocabant, uti colligo ex VELLEIO PATERCVLO L. II. *Hist. Rom. XIX.* In carcerem, inquit, *Minturnensium* iussu *duumviri* ductus est, ad quem interficiendum gladio missus SERVVS PVBLICVS, natione germanus, qui forte ab eo Imperatore bello cimbrico captus erat.

§. XV.

Nec ultimum locum inter *insensissimæ* officii argumenta 4) tintinabula gestabant. habet usus *tintinabulorum* proprius *carnifici*. Hunc enim talia gestasse, quoties de aliquo *supplicium* lumere tenebatur, testatur ZONARAS *anal. T. II.* Hinc, TINTINACVLI viri; & apud PLAVTVM in *Pseudolo Act. I. Sc. III.*

Lanios accersam cum TINTINABVLIS
& iterum in *Truculento Act. IV. Sc. III.*

Ne ego bilingues vos necem.

Nisi ad TINTINACVLOS vultis vos educi viros.

Per quos cum TVRNEBO L. XI. C. XXI. *carnifices*, tintinabula gestantes, & ideo hoc cognomen merentes, intelligo. Nolim enim praedicatum a nolarum, vel tintinabulorum sonitu repetere, exemplo BEROALDI in *Suet. Aug. C. XCI.* qui viros tintinaculos eosdem esse coniicit, ac flagelliferos, dum verberibus crepituque plagarum sonum faciunt. Nam cum *tintinabulis* actu usi fuerint *carnifices*, quid opus est, e longinquo denominationem repe-

repetere? Gestabant vero nolas *ignominiae* causa, non solum ad *convocandam*, sed & ad *submovendam* plebem, ne contaminaretur, sed sibi caveret a nimis propinquo *carnificis* accessu; firmissimo argumento, vulgaris, qua *carnifex* laborabat, *maculae*. Equidem tintinabulorum usus Romae non *infreqens*, omnium minime semper efficiebat, ut qui ea gestarent, *ignominiam* incurrerent, quum *vigiles* eorum sonitu vicinis signa, si opus erat, sine *probrio*, ederent. Attamen *carnifices* non sine *ignominiae* nota nolis incedebant, ceu optime observavit PETRVS FABER L. II. C. VIII. *Creberrimus*, inquit, TINTINABVLORVM usus (romae quidem) in *damnatis* ad supplicium deducendis fuit, ut eorum tinnitu, ac sono admoniti populares, a fortuito sed tamen OMINOSO, vel CARNIFICIS ipsius, vel etiam damnati hominis, & iam inferis manibus devoti, sacrique, ac propemodum funesti corporis contactu abstinerent: ne vel incauti alioquin polluerentur.

§. XVII.

5) magna
omnium ab
illis aver-
satio.

Quis ergo hoc rerum statu carnificem *honestum*, & a communi *macula* in latio immunem fuisse credet? Omnia, quae proposui argumenta, eo aperte collineant, eidem in tribu horum, quorum aliqua erat *existimatio*, nullum relictum fuisse locum. Licet enim *iustitiae* esset minister sanctissimus, nec quicquam faceret *vetiti*, vel *inhonesti*: horrorem tamen sic iniici putabant, ut *metus*, & *odium* suppliciorum magis augeretur. CELEB. OTTO ad Puff. L. II. C. XIV. §. V. Quid? quod vel solum *tristissimum* homines occidendi *ministerium* manus eius *polluere* credebatur, ceu putat FORNERIVS *Rev. Quotid.* L. VI. C. XXIV. Inde civibus *aspectus* eius invidiosissimus, & pro malo habebatur *omine*. Abhorrebant ab eius consortio tantum non omnes, & angue peius illum fugiebant, usque adeo, ut ne *condemnati* ad mortem innatum quasi *odium* dissimulare saepius possent. Elegans huius rei exhibet exemplum PLINIUS L. IV. C. XI. de *Cornelia Maximilla* vestali, de qua il-

rum

lud solenne supplicium ob stuprum sumebatur. Quin etiam, inquit, cum in illud subterraneum cubiculum dimitteretur, haesissetque descendenti stola, vertit se ac recollegit: quumque ei CARNIFEX manum daret, aversata est, & resiliit; foedumque contagium quasi plane a casto, puroque corpore, novissima sanctitate reiecit. Denique IVVENALIS nautis, furibus, fabrisque sandapilarum, vilissimisque hominibus, intermiscet carnifices, & dum Caesarem, ad militiam nobiles ob insignem tunc temporis desidi- am, mittere, dehortatur, sic scribit. L. III. Sat. VIII. vs. 172.

Sed in magna legatum quaere popina:

*Invenies aliquo cum percussore iacentem,
Permixtum nautis, & furibus, aut fugitivis
Inter CARNIFICES, & fabros sandapilarum.*

§. XVIII.

Haec sunt ministeria, quibus vere praefuit carnifex, sibi-
que turpitudinis notam quaesivit. Nolim tamen inde, ex mu-
neris connexitate, carceris custodiam eidem praeterea tribuere, An carceris
custodiam, ha-
buerint.
exemplo RÆVARDI L. II. Varior. ROSINI Antiq. Rom. L. IX.
C. XXXI. Nam nulla ratio nos cogit, duo diversissima ministe-
ria, quorum illud nominatim a commentariensibus explicatum
esse novimus, carnifici tribuere. Et, qui carnifex custos
esse potuit carceris, reorumque ibi inclusorum, quem
non modo foro, sed etiam coelo Romano, ac spiritu cen-
soriae leges, ac urbis domicilio carere voluerunt? quum
tamen carceres media in urbe aedificata reperirentur, teste
LIVIO L. I. Sed decepit viros doctos locus ex LIVIO, paulo ante
adductus, & iudicium SENECAE Ep. XVIII. ubi *Liberiora*, inquit,
*sunt alimenta carceris, sepositos ad capitale supplicium, non tam an-
guste, qui occisurus est, pascit.* Quid? quod istam officii con-
iunctionem in carnificis persona ita veram esse coniiciant, ut in
carcerem, & ad carnificem trahere, uno eodemque sensu frequen-
ter posuisse veteres, scribant, eoque referant illud PLAVTI in
Rudente Act. III. Sc. VI.

*Iube illos in urbem ire obviam ad portum mihi,
Quos mecum duxi, hunc qui ad carnificem traderent:*

Sed neutrum horum omnium, testimonium omni exceptione maius est. Praeterquam enim, quod assertio *Senecae* nequidem *carnificis* diserte mentionem faciat, sed tantum eius, *qui occisurus est*: ex testimonio quoque *LIVII*, & *PLAUTI* nihil aliud, quam carnificem poenam de *incarceratis* sumfisse, colligi potest. Nonne enim *ad carnificem trahere* æque intelligi potest de his, quibus manu carnificis pereundum est? Et quid prohibet, *SENECAM*, dum de eo, qui occisurus est, loquitur, de *Triumviro* capere, per quem *mediate* incarcerati custodiebantur, quique, dum carnificinae praefuit, *carceris*, alimentorumque *curam* egisse omnino videtur, per *commentarienses*, aliosque ministros explicatam. Vtrumque caput probat *LIVIVS L. VII. C. XXXVIII.* asserens: *Fuit custos quidam carceris, qui commentariensis vocabatur, quique Triumviro capitali, cui summa carceris, & animadversionis cura fuit, parebat.* Praeterea etiam *L. XIII. Triumviri*, ait, *latomiarum intentiorem custodiam habere iussi.* *Latomiae* autem erant, teste *ASCONIO*, *lapicidinae*, sub terra custodiae causa extructae. Quo iure ergo alibi *Triumviri gulam reorum fregisse* dicuntur; eodem quoque *alimenta reis decrevisse*, dici possunt.

§. XIX.

Lictores supplicia sumebant.

Vnde illi dicti?

Haec de *carnifice* dicta sunt. Praeterea etiam de *licioribus* memoriae mandatum esse, legimus, quod propria manu poenas publicas capitales, & corporis afflictivas *exequuti* fuerint. Erant enim lictores ministri magistratus, *fascem* virgarum alligatum, cum *securi* ferentes, qui populum *summoverent*, *sonites virgis* caederent, & *securi* ferirent. Quos sic appellatos, alii autumant, a *licio*, quod magistratui praeministrantes olim *licio* cingerentur, ideo *limocincti* dicti, ut ex *vetusta tabula* probat *PIGNORIVS de Servis p. 62.* quibus ambagibus utitur *Tiro Tullius Cicero.*

Ciceronis libertus apud GELL. Noct. Att. L. XII. Alii a legis actione; dum praetor, mandando executionem poenae, lege agere diceretur, adeoque lictor sit, quasi legis actor, quae est sententia POLLETI cit. l. p. 513. Alii, quod magis probo, a ligando; littera C. interiecta, quod, cum magistratus poenam de fontibus sumi, & virgis caedi iussissent, eos lictores comprehensos, cruribus, & manibus ligarent, vincirentque, teste CICERONE: I lictor, colliga manus. Probat hanc derivationem IVSTVS LIPSIUS Elect. C. XXIII. nixus testimonio NONII MARCELLINI scribentis: Lictoris proprietatem a ligando dictam, vetustas putat. Ita enim antiquitus carnificis officio fungebatur. Ergo vel sola, officii ratio, qua, antequam vincirent, verberarent, ligare tenebantur noxios, rationem denominationis defendit. Sed, ut ad caput principale redeamus, sciendum, per lictores reapse sumta supplicia, expeditumque munus carnificis, verberando, securi feriendo, & aliis modis quam plurimis. De hoc animadversionis officio testes locupletissimos habeo, interque hoc SVETONIUM in Iul. Caes. cap. LXXX. scribentem. Q. Maximo suspecto trimestrique consule theatrum introeunte, cum LICTOR animadverti ex more iussisset, nec non LIVIUM L. II. Consules hominem spoliari, & virgis expediti iubent & L. III. LICTORES voca, virgas, & secures expedi! tandem L. XXIV. Ut consul animadvertere proximum LICTOREM iussit. Eoque refero SENECA de Ira L. I. Quid si ille vidisset desilientem de tribunali proconsulem, & fasces LICTORI auferentem, & sua vestimenta scindentem, quia tardius scindebantur aliena. Quibus verbis alludit ad morem, quo, antequam verberaret lictor, vestimenta reis contemtum, & rapide auferre solebat, teste LIVIO L. VIII. Quod, quia lictori cum carnifice commune erat, forsitan movit AMIANVM MARCELLINVM, ut carnificem rapinarum sequestrem vocet. L. XV. C. XXIV. Nominatim per octo lictores caesa terga maleficorum colligo ex binis apud PLAVTVM locis; altero in Amph. Act. I. Sc. I. ubi Sosia servus timet ne:

Quasi incudem se miserum homines octo validi caedant ;
 altero in *Asin. Act. III. Sc. II.* ubi *Silanus* servus domini exagitan-
 tans crudelitatem, inquit :

Ubi saepe ad languorem tua duritie dederis octo,
Validos lictores ulmeis affectos lentis virgis.

Neque tandem ignorare quisquam potest tristitia illa *carmina*, quibus animadversio ab iis quondam exigebatur, de quibus p. ssim scriptores testantur, vana utique, & frustranea si a lictoribus non fuissent sumta supplicia. Sic pater *Horatius* exclamabat apud *LIVIVM* I LICTOR, *caput obnube, arbori infelici suspende.* Et *CICERO* pro *Rabir.* I LICTOR, *colliga manus caput obnubito, infelici arbori suspendito.*

§. XX.

In provinciis
 Bruttii vel
 Bruttiani.

Eiusmodi lictoris munus magistratibus provincialibus praestabant *Bruttii*, vel *Bruttiani*. Sicuti enim Romani ex captivis hostibus servos quosdam *reipublicae* eligere, & ad varios destinare usus solebant, uti ex *LIVIO* L. XXVI. apparet, eosque distinctionis causa vel a provinciis, vel a personis victricibus appellabant, ut servos *Clodianos*, a *Clodio*, *Cornelianos*, a *Cornelio* victoribus, dictos: *IVSTVS LIPSIVS Electorum* L. I. C. XXII. ita & *Bruttii*, Italiae populi, tractum *Siciliam* versus ultimum, quem nunc *Calabriam* vocant, occupantes, servi facti, & ignominiae causa magistratibus in provincias euntibus parere, servorumque vice ministrare, iussi, ceu testatur *FESTVS* voce *Bruttii*. Postquam enim hi ipsi primi ad *Hannibalem* desciverant, id Romani aegre ferentes, fugato *Hannibale*, perfidiae, ac ignominiae causa eos non milites scribebant, nec pro sociis habebant, sed in servitute publica esse volebant, ut, quos erant iussi a magistratibus municipalibus, vincirent, ac verberarent. *GELLIVS* Noct. Att. L. X. C. IX. Hinc in hodiernum quoque diem apparitores

ritores in italia *Brutii*, & *Sbirri* dicuntur, observante FVLGOSIO
L. IX. C. X.

§. XXI.

Ea in re ergo *lictor* conveniebat cum *carnifice*, quod *uter-que* verberaret, & *supplicium* de fontibus sumeret. Quid vero illud sit, quod *distinxerit* utriusque officia, & an soli *nomini* hoc tribuendum, *reapse* non distulerint, iam examinandum. Discrepasse utique mirum in modum, palam est: qua vero in re, non omnino liquidum, & ideo plenius discutiendum, ne nubem pro iunone accipiamus. Videri equidem primo intuitu posset, primaria differentia in eo *latitare*, quod *lictoris* denominatio *recentioris*, *carnificis* *vetustioris* aevi, isque in locum huius surrogatus, alioquin *suppliciorum* apparatus ab hoc eodem modo, ac ab altero explicatus sit, quum, teste CICERONE *pro Rabirio*: *carnificem* non modo foro, sed etiam coelo, ac spiritu censoriae leges, ac *urbis domicilio* carere iusserint, & *Porcia* lex EODEM teste, *libertatem civium carnifici* eripuisse dicatur: *lictores* vero, nullibi exulem esse voluerint leges, sed plura ab eo post sumta sint supplicia, quae, eundem omnino diutius superfuisse, arguunt. Idque tanto fidentius forsitan quis assereret, quanto luculentius ea in re videtur esse testimonium TACITI L. XIV. *Annalium*: ubi *Poetus Thrasea* in senatu, cum de *Antistio* illo ageretur, dixisse fertur: *Carnificem* & *laqueum* pridem abolita, & esse poenas legibus constitutas, quibus sine iudicum saevitia, & temporum infamia, supplicia decernerentur. Haec, inquam, narratio in transversum agere, & fictam quandam *lictores* inter, & *carnificem* differentiam alicui persuadere posset. Verum enim vero multa sunt, quae istam doctrinam labefactant, & penitus conculcant. Nam I. non *lictor* *carnifici*, sed *carnifex* *lictori* successit, quem ab ineunte republica a ROMULO constitutum, & sic diu

Lictoris, an *carnificis* officium recentius?

ante officio suo in *exequendis* poenis functum fuisse, res extra omne dubium posita. Post hunc demum *carnifex* innotuit, ad *vilissima*, & *servilia* supplicia destinatus. Id enim ex NONIO MARCELLINO colligo, qui, dum *lictorem* à ligando dici, asserit, mox addit: *ita enim antiquitus carnificis officium fungebatur*. Quae verba ministerii vetustatem, *novo* homini delegatam, quondam per *lictore*s explicatam, inferunt. Quo tempore autem id factum fuerit, ego scio cum ignarissimis. II. Quomodo legibus *Porcia*, & *Valeria* *carnifex* in exilium actus esse potuit, cum diu post, adhuc sub republica occupata, per eum sumta supplicia? Nam crebra eius mentio apud SEXTONIVM. Sic in *Tiberio C. LIV.* *Neronem* ad voluntariam mortem coactum fuisse, cum ei CARNIFEX laqueos, & vncos ostentaret, asserit. Porro CALIGVLAM in eius vita C. XXXII. servum ob detractam lectis argenteam laminam, CARNIFICI tradidisse, refert. Ad haec, CLAVDIVM, ad praecidendas *falsario* cui-dam manus, CARNIFICEM accedere iussisse, testatur in vita eius C. XV. Eoque casus ex PLINIO, de *virgine vestali* subterraneum cubiculum intrante, de quo supra, pertinet. III. CICERO, cum foro tantum pulsus, & extra portam habitare coactus *carnificem*, asserit, satis abunde, munus eiusdem, ac ministerium *salvum* mansisse romæ, evincit. TACITVS vero IV. cum *carnificem* abolitum scribit, non tam officium eius in genere abrogatum, quam facultatem, *civem romanum* per *carnificem* more maiorum puniendi, ademptam fuisse, ipse ostendit in verbis: & esse poenas legibus constitutas, quibus sine iudicis saevitia, & temporum infamia supplicia decernerentur. Nam cum more prisco saevo, ac infami animadversionis genere damnati in manum, ac potestatem *carnificis* traderentur, ut ad palum deligatos, inserto furcae capite, virgis in foro, & comitio ad necem caesos, ultimo, eoque infami supplicio plecteretur; hanc civibus praerogativam cessisse contendit, ut

bonesto

bonesto exilio, lege Porcia, ac Valeria inducto, poenas sceleris darent, teste SALVSTIO in Catil. Adeoque de genere supplicii, civibus Romanis minus convenienti, abrogato, eodem modo eum cogitasse suspicor, quo CICERO, legem porciam libertatem lictori eripuisse, scribit pro Rabirio.

§. XXII.

Alias ergo *carnificis*, & *lictoris* fuisse oportet differentias. Differentiae
inter lictorem
& carnificem.
Sunt autem hae fere. I. Lictores ex *plebe electi*, adeoque *cives*; *carnifices* vero plerumque *peregrini*, nonnunquam civitate in poenam *privati*, adeoque *servi publici* erant. Ex *plebe* illos fuisse docet LIVIVS L. II C. LV. Quatuor & viginti lictores Lictor civis apparere consulibus & eos ipsos PLEBIS homines. Item TACITVS L. XIII Annal. Quippe late fusum id corpus (libertos intelligit) hinc plerasque tribus, decurias, ministeria magistratibus & sacerdotibus, cohortes etiam in urbe conscriptas. Per ministeria, intelligi lictores, viatores & reliquos apparitores, praeclare ostendit LIPSIVS in Electis L. I. C. XXIII. conf. POLLETVS cit. L. V. C. XIII. pag. 513. & C. XIV. p. 514. Eosdem porro *cives* fuisse, vel solus §. 4. Inst. de l. N & G. nos docet, ubi TRIBONIANVS, *plebis appellatione, caeteri CIVES intelligendi* scribit. Eoque refero VALERIAM MAXIMUM L. IX. C. I. Gemellus tribunitius viator, inquit, INGENVI sanguinis, sed officii intra servilem habitum deformis. Carnifices, vero tantum abest, ut in numero *civium* fuerint, ut Carnifex servus vel peregrinus. potius *servi publici* passim audirent, velut apud VELLEI. PATERC. L. II hist. rom. C. XIX. & inter peregrinos pertinerent, teste SIGONIO de Antiq. Iur. Civ. Rom. L II C. XV. Inde II. Lictor togam gestabat. *togae lictoribus*, sanctissima civitatis romanae tessera. TOGYLAE, inquit, CICERO in Pisonem, ad portam lictoribus praesto sunt Nec turbare nos debet LIVIVS L. III. Quod autem, dicens, istud imperium est, decemviri, quod tenetis? tectis ac parietibus iura dicturi estis? non pudet, lictorum vestrorum maiorem prope numerum

Non carnifex.

Lictor marmoribus inscriptus non carnifex.

numerum in foro conspici, quam TOGATORVM, aliorumque? cum primo intuitu quidem illis togas adimere videatur, re penitus vero perspecta, magis illas tribuat. Postrema enim huius loci verba, quam togatorum, aliorumque, legenda esse: quam togatorum aliorum, iam ostendit IVSTVS LIPSIVS, paulo ante laudatus cit. l. Sed nunquam hac praerogativa condecorati *carnifices*, nolis potius plerumque incedentes, uti supra ostendi. Quid ergo mirum, si III. officium, cui praecerant lictores, dignum ipsis visum fuit, marmoribus inscribere, quod non sine ambitione ab iis, nunquam a carnificibus factum esse, compertum habemus. Comprobat id marmor apud GRVTERIVM p. 317. num. VII. p. 391. num. I. & p. 631. num. II. & III. Imprimis qui ibi numero IV. reperitur.

M. COELIO. DIONYSIO.

LICTORI. PATRI. OPTVMO.

C. COELIVS. SECVNDVS.

Lictor nunquam servus.

Bene tamen carnifex

Lictor in civitate & concione.

Non carnifex,

Cui teste GRVTERIO inculpta est superne effigies ipsius lictoris togata, inter *fasces*, & *securas* consulares, utrinque appositos. Demum lictores IV. cum *servis publicis* non confundendi, a quibus diserte eos distinguit vetus SCTVM, a FRONTINO de *a quae ductibus*, allatum apud SIGONIVM cit. l. p. 103. Sed *carnifices* tales fuisse, dictosque esse, antea iam observatum. Quo posito, quid mirum? Si V. lictor in civitate habitare, & in concione populi consistere posset, cum *carnifici* foro, & concione, teste CICERONE, interdiceretur. Atque ex hac diversa consideratione factum esse reor, quod ipse CICERO distinctas hasce personas per *antithesin* nonnunquam invicem comparaverit: Porcia, inquit, *lex libertatem civium* LICTORI eripuit, Labienus, homo popularis CARNIFICI tradidit. Et in Verrem, Aderat ianitor carceris, CARNIFEX Praetoris, mors terrorque sociorum & civium LICTOR. Sequitur eundem LIVIVS L. III. ubi Decemvir ille perpetuus, bonus, tergo, sanguini civium infectus, virgas & *securas*

secures omnibus minitans, Deorum, hominumque contemtor CAR-
NIFICIBVS, non LICTORIBVS stipatus, dicitur.

§. XXIII.

Addunt nonnulli ratione *officii* differentiam. *Lictores* enim in *cives* solum virgis, & securi animadvertisse *more maiorum*, quoties *perduelles* essent, legibus quippe *Valeriis*, & *Semproniis* non comprehensos. *Carnifices* vero a *servis*, & *peregrinis* solum supplicia sumsisse, & quidem *crucifixisse*, *strangulasse*, *gulam fregisse*, *perhibent*. Vid. POLLETVS, SIGONIVS *cit. l. GRANZIUS de defens. reor. P. I. p. 218. num. 90.* Vereor autem, ne idonea probatione destituatur, & in fumum abeat hæc discrepantia. Nam ex VALERIO MAXIMO *L. VI. C. II.* discimus: *Q. Caepionis*, qui *civis*, & senatus patronus dictus erat, corpus funesti CARNIFICIS manibus laceratum, in *scalis gemoniis* iacens, magno cum horrore totius *fori romani* conspectum esse. Contra LICTORES, suppliciis *servos* mactasse, edocemur a PLAVTO in *Amph. Act. I. Sc. I. & Asin. Act. III. Sc. II.* Adhæc lex horrendi carminis: *I LICTOR colliga manus, infelici arbori suspendito, satis evincit, crucis supplicium, servile, & omnium infamissimum quoque expeditivisse lictores.* Crucem enim per *infelicem arbo-*
rem denotari, docet LIPSIVS de *Cruce C. II.* Taceo deiectionem de *Saxo tarpeio*, quam sine dubio CARNIFEX explicavit, & tamen non modo a *servis*, verum etiam a *liberis*, ac *civibus* sumfit. LVCRETIVS certe *L. II. vs. 1029.* *carcerem* non solum, *verbera*, & *carnifices*, verum etiam *praecipitationem* coniunxit:

Et insignibus insignis scelerisque luela,

Carcer & horribili de saxo iactu deorsum

Verbera, carnifices, robur, pix, lumina, taedae.

Civibus vero istanc poenam carnificem applicasse, docet illud HORATII *L. I. Sat. VI.*

Dionysi filius audes.

Deicere e Saxo cives & tradere Cadmo

E

qui

Utrum poe-
 narum genera
 utrumque di-
 stinxerint?

qui *Cadmus*, observante SCHOLIASTE, *notæ crudelitatis carnifex* fuit. Gemina sunt, quæ de istoc supplicii genere scribit APPIANVS ALEXANDRINVS L. II. Bell. Civ. & de *Sulpitio Mario* e rupe deiecto, tradit OSORIVS L. V. c. XIX. Vti ergo *securi* ferire noxios, *lictori* tantum, non *carnifici* proprium fuisse reor, ita e contra *reliqua* suppliciorum genera *utrumque* aequè explicasse, suspicor. Si quid veritatis huic differentiae inest, aliter accipi non poterit, quam quod *plerumque*, & *regulariter* carnifex in *peregrinos*, & *servos* supplicia vilissima executus fuerit, nisi, vocabulum *lictoris*, & *carnificis* a citatis autoribus *promiscue* sumi, urgere malimus.

§. XXIV.

Lictores nihilominus maculati.

Quamvis vero lictores essent liberi, cives, togati, nihilominus tamen *viles*, & *contemptibiles* fuere habiti; licet non eodem cum carnifice *gradu*, ut ex variis *praerogativis* antea allatis patescit. Testes produco LIVIVM loco §. *praeced.* allato: *Lictores apparere consulibus, & eos ipsos plebis homines, nihil contemptivi, neque infirmi, si sint, qui contemnant, & VALERIUM MAXIMUM L. IX C. I. qui Gemellium tribunitium viatorem ingenui sanguinis, sed officii infra servilem habitum deformem, vocat.* Rationem ut e longinquo repetamus opus non est. Plerumque enim ex *infima Quiritum plebe*, & ex *libertis*, *servitute maculatis*, eligebantur. Praeterea officium eorum, quod praecipue in *summovendis*, voce, manu, virga, personis *infamibus*, *lenonibus*, *meretricibus*, teste SENECA L. IX. *Controv. II. item pulsando, & animadvertendo virgis, & securi, consistebat*, nimis *invidiosum* videbatur; praesertim cum *aspere* illo nonnunquam *fungerentur*, quid? quod saepissime *abuterentur*. Alias PLINIO in *Panegy.* non fuisset occasio, laudandi TRAIANVM, quod lictores habuerit *quietos in pulsando*, & *silentes in clamando*. Quod argumentum late exequitur LIPSIVS *Elect. cit. l.*

sit. l. Addo ex supra scriptis testimoniis, lictores, cum infamissima quoque expedirent supplica, arborique infelici suspendere noxios, non potuisse non fieri probrosos, maculosos & ultimae sortis homines.

§. XXV.

Hic fuit ordo iudiciorum criminalium temporae reipublicae liberae. Ex quo vero unius libidini, qui Imperator dicebatur, & munia magistratum usurpabat, cessit summa rerum, non amplius Triumvirorum, sed centurionum, aut tribunorum interventu sumta supplicia, adhibito quidem nonnunquam lictore, ac carnifice, more maiorum; saepius tamen, & plerumque milite, imprimis, si iussu principis poena extrema sumenda esset. Postquam enim non modo exercendorum publicorum iudiciorum ordo in usu esse desierat, verum etiam criminum puniendorum l. 7. §. fin. Repetund. l. 3. §. pen. de sicar. l. f. ad L. Fab. de plagiariis l. 13. de poenis quid mirum, si executio, quae olim solis lictoribus & carnificibus propria, paululo liberior esse, & aliis quoque communis fieri coeperit? Tales autem fuere milites, ad hoc ministerium tam frequenter adhibiti, ut cervicis amputandae artifices, & peritissimi haberentur. Ita sane SVE-TONIVS in Caligula C. XXXII. ait: MILES, decollandi artifex, quibuscunque e custodia capita amputabat; praeterea ex TERTVL-LIANO de corona C. X. cum militiam homini christiano dissuadet, sole clarius apparet, quod executio suppliciorum ad eos pertinuerit. Et vincula, inquit, & crucem & supplicia administrabit, nec suarum ultor iniuriarum. Ad haec Chaereae Centurionis, apud FLAVIVM IOSEPHVM Antiq. Iud. L. XIX. C. I. verba idem evincunt: Nostra opera, & industria coniuratorum, alii necati sunt, alii tormentis in tantum lacerati, ut ipsi visi sint miserabiles; sed haecine sunt nostrae MILITIAE munia? Et primum quidem turpissimis suppliciis vacasse, & aequae, ac carnifices, crucifixisse,

Sub Imperatoribus milites executores.

cifixisse, palam est, cum ex modo citato TERTVLLIANI testimonio, tum ex historia, *de passione Christi*, a militibus infelici arbori suspensi. Plerumque tamen & novissimis potissimum temporibus *gladii supplicio*, quod *honestissimum* genus mortis existimatum, dicati. Id enim sub *Imperatoribus* demum introductum, cum olim:

Nondum artis erat caput ense rotare

teste LVCANO L. III. sed securi, extenta cervice, noxii decolari solebant.

§. XXVI.

In specie speculatores.

Prae caeteris militum ordinibus autem, hoc ministerium *speculatoribus* demandatum fuit. Ita rectius lego; non *spiculatoribus*, ut TVRNEBVS L. XXVII. C. XX. CUIACIVS L. IV. *observ.* XXXIII. qui τὸ ἰ in e mutatum censent. Nam ex probatis auctoribus apparet, in hac notione vocabulum semper occurrere, observante CL. VVOLFFIO *ad Marcum p. 467.* &, quoties in corpore iuris memoratur, ita scribi, veluti in *l. Divus pius ff. de bonis damnatorum l. 7. C. De cohort. princip.* Denique SVIDAS probat, cum σπικλάτωρ δρυφόρῃ exponit, per *iota* scripturus, si, ut quidam perhibent, a *spiculis* appellarentur principis satellites. Nam *spiculum* legionariorum commune telum, non *satellitibus*, qui per *speculatores* denotantur, *proprium*. Potius *lanceas* his tribuit SVETONIVS in *Claudio C. XXXV.* & *Galba C. XVIII.* *spicula* daturus, si ab his nomen ferrent. Hi inquam *speculatores* cervicem reis *poenae* causa praecidebant, & supplicia explicabant, quoties exemplo opus esset. Ita FIRMICIVS L. VIII. C. XXVI. SPECVLATORES, inquit, *faciet*, qui *nudato gladio hominum amputabant cervices*. & SENECA *de ira L. I.* Tum centurio qui supplicio praerat, condere gladium SPECVLATOREM iubet. Talis quoque σπικλάτωρ fuit, qui Christum servatorem

vátorem crucifixit, ob muneris affinitatem, *carnifex* vocatus a LACTANTIO L. IV. C. XXVI. Erat autem certum *genus* militum *praetorianorum*, quod sub hoc nomine denotabatur, *cohors*, *schola speculatorum*, vocatum, ut evincunt lapides apud LIPSIVM ad Tacitum L. I. Histor: C. XXIV. p. 463. Nomen ipsum sortiti speculatores, quod ad assiduam imperatoris *custodiam* delecti, ac inter satellites cooptrati, pro *salute* eorum, velut in *specula* semper agere, eos de *adversis* in republica, & extra eandem certiores facere, & sic *investigatores*, *auscultatores*, ac *inspectores*, uti apud *Graecos* vocabantur, agere tenebantur. EZECHIEL SPANHEMIVS de praest & usu numism. Disp. X. p. 234. Inde explorabant hostium *agmina*, *vires*, *consilia*, & commune cum *frumentariis* expediebant officium, observante SALMASIO ad Spartianum p. 206. nisi quod supplicio afficiendis *frumentarii* nullam navarent operam, uti quidem *speculatores*. Quae posterior circumstantia efficiebat, ut *aequalis* cum *lictoribus*, & *carnificibus* conditionis aestimarentur, & *vilissimo* militiae genere comprehenderentur. Quod, uti propter *aequale* cum *carnifice* ministerium, per se romanis infustum, ac ominosum, clarum est: ita speciatim inde colligi potest, quod I) *frumentarii* ex *speculatoribus* promoverentur, tanquam a *minore* ordine in *maiorem*, ut notavit SALMASIVS cit. I II) *speculatores* minus *culti* plerumque incederent, & peculiari quodam *calceamenti* genere induerentur, usque adeo incomto, ut, quia alii alius *ornatiore caliga* utebantur, SVE-TONIVS in Calig. C. LII. *speculatoriam caligam* dixerit, quo maiorem caligae ostenderet *vilitatem* vid. SPANHEMIVS cit. I. p. 234. Inde vero concludo, executionis ministerium in republica romana cuicunque demum obtigit, maculam, & gravatam opinionem procurasse, & ideo ad illud exequendum non, nisi quorum vix amplius erat *existimatio*, delectos fuisse.

§. XXVII.

Levis notae
macula vetu-
stum institu-
tum.

Haec omnia ni fallor satis evincunt quam vetusta sint *levis notae* monumenta, medios inter *Quirites* cognita, & ab his ad *Germanos* in hac specie postea propagata. Non nudius tertius enim, & in *patria* nostra demum obtinere coepit, ut *macula* quaedam aspergeretur certo hominum generi, ob actiones a *dolo* quidem, sed non *sorditie* remotas. Verum id *antiquissimum* aliarum gentium quoque institutum fuit. Nec mirum, quandoquidem *macula* e *contemptu publico* petenda; vix autem fingi respublica potest, quae cives ex *aequo* aestimat, nemini post alios locum cedit, aut sibi temperare potest, quin in *abiectae*, & *viliissimae* sortis homines nonnullos coniiceret. In eo conveniunt, quot quot extiterunt respublicae, hoc solo discrepantes, quod quaelibet sibi *proprium* maculatorum catalogum conficiat, & una saepe *proedriam* indulgeat his, quibus *bonestorum* commercium, alia denegat. Ipsi *Romani* longiorem catalogum, huiusmodi *macula* laborantium texuerunt, quam nos in *patria* agnoscimus. CONSTANTINVS. M. non solum maculosis accensuit, qui in dignitate constituti ad *abiectas* nuptias provolabant: verum imperator MARTIANVS in Nov. IV. *duplex* gravatae existimationis fundamentum constituit, & cum in *natalibus illegitimis*, tunc in *sordidis professionibus* collocavit. Loquitur diserte de illis, quos aut nascendi decolor *macula*, aut vitae *probrosis quaestibus* dedita *sordentibus notis* polluit, & vel originis *turpitudine*, vel *obscoenitate* professionis infecit. Tales ergo erant apud Romanos cum *spurii*, ex *vulgaris* foemina nati; tum ob vitae *sorditiem*, ac professionem quam plurimi; *carnifices* nimirum *lictores*, *nautae*, *cauponcs*, *stabularii*, *publicani*, usque adeo ut *Christo* exprobrarent, quod cum *publicanis* cibum coepisset. Et quorsum *murileguli*, *gynaeciarii*, *monetarii*, *bastagarii* referendi? De quorum odio, & vilitate, ac contemptu sat testatur tit. Cod.

Cod. de Murilegulis &c. Mitto fabros sandapilarum quorum pariter ante feci mentionem. Taceo opifices, quos adeo vilibus accedebant, ut in *servitute* quasi constitutos perhiberent. Constat ergo, carnifices cum pluribus aliis indignos consortio vulgari habitos, maculosos, pollutos, & in classem abiectissimorum coniectos fuisse, adeoque *levis notae maculam*, quae hodie num in foro triumphat, nil magis, quam inventum recens constituere, ut recte docet ILL. LEYSER *ad ff. Sp. LII. n. V.*

§. XXVIII.

Quae cum ita sint, qui fieri potuit, ut *tribuni* ipsi supplicia a reis sumserint? Licet enim eorum *interventu* ordinarie explicata foeda ministeria; aliquando tamen sua ipsos manu cervicem damnatis percussisse, negari nequit, ut variis testimoniis probatum dedit PETR. FABER *Semestr. L. II. C. IX.* non tamen ex omni parte idoneis. Nam saepe *antesignanis* tribuitur, quod hi per suos *satellites* sunt executi, quorsum, quae idem de *Pisone & Lolli* e TACITO profert, refero, valde *incipiti oratione tribunis* adscripta. Magis ad rem facit testimonium TACITI, qui, postquam de *Messalinae caede* L. XI. *Annal.* egerat: *Prorupit Narcissus*, inquit, *denuntiatque centurionibus, & tribuno qui aderant, exequi caedem, ita imperatorem iubere; custos exactor e libertis Euodus datus, & statim ICTV TRIBUNI transigitur,* & L. XV. C. LX. de fato *Laterani* agens, *Lateranus*, scribit, manu *Statii TRIBUNI* trucidatur. Simile est exemplum apud SENECA *Epist. IV.* scribentem, *Caius Caesar iussit, Lepidum Decio TRIBVNO praebere cervicem.* Suspicio, id factum, quod 1) *dignitate* quadam corruscabat, vel *avitis imaginibus* celebris erat damnatus, ut de *Laterano*, consulem designato, eruditi observant. Ad haec 2) in re *trepida*, & quoties periculum in mora, falusque publica a *repentina* iussus principalis executione dependebat, opus erat celeritate, & audacia. Demum 3) expediebat, saepe

Quandoque
tribuni ex-
cutores.

saepe habere, de quorum *probitate* in ulciscendo scelere *exacte* imperatori constabat, quae magis lubrica in *speculatoribus*; certior in ipsis *tribunis*, dignitate alios antestantibus, & officii generisque splendore maiorem *fidei* praesumptionem habentibus.

§. XXIX.

Apud veteres
germanos
nullus carni-
fox professus.

Sufficiant haec pro recensendis, & illustrandis *peregrinorum* moribus, singularique cum his connexa *opinio*. Tempus & ratio instituti monet, ut, quae in *patria* olim ea in re obtinuerint, *hodieque* obtineant consuetudines, pariter ac iudicia, de istoc munere vulgo concepta, diligentiori examine expendamus. Etenim insignis morum *discrepantia* hac de receritur in ipsa *Germania*, ita, ut, quod quondam *laudabile*, decorum, ac *honestum* censuere maiores, hodie *declinetur* quam maxime, & non sine *macula* exerceatur officium. Tempora sollicite sunt distinguenda, & secundum haec de fatis *honestae*, & *inhonestae* executionis iudicandum. Fiet hoc a nobis distincte, & plenius pro materiae dignitate; expensuris, personas, quas ab antiquissimis temporibus monumenta narrant ad hoc munus destinatas, nec non instituti recentioris rationes, ut & iura pedetentim, a moribus *vetustis* declinantia. Et *primis* quidem temporibus vix est, ut *probrum* quaesiverint maiores in subeundis criminalium poenarum *executionibus*, ut potius personas *dignitate* illustres easdem suscepisse, legamus. Quae opinio, quo magis *altas* radices egit: eo *diutius* in patria perduravit, donec ex legibus *peregrinis* alia prorsus principia inuenta, & scena prorsus immutata. Eadem illis hac in re cum *Iudaeis* haesit opinio. Ignorabant aequae, ac hi *professum* carnificis officium, & odium, quo nos, more *Romanorum* imbuti, parum bene de licitoribus sentimus. Nec *infamiam*, nec *opprobrium* executoribus unquam obiecerunt; multo minus *turpe* sibi duxerunt, fontes iustis coercere suppliciis, adeo, ut, quo intentiores essent, pro conservanda auctoritate *legum*, vel *sententiarum* iudicialium;

eo

eo alacriores in *exequendis* iis se gererent. Vivebant per omnia in summa *simplicitate*: quid ergo mirum, quod hac in re *simplicia rectae rationis* principia secuti, abiectum quid quærere in *executionibus*, & ad eas *viliissimos* destinare, imo ipsum munus in classem *inferioris* ordinis reicere neglexerint? Adhaec *flagra*, *caedes* habebant in deliciis, quoties sibi *privatim* ius dicere ex iure *manuario* solebant: quanto magis, non dicam *decorum*, sed *laudabile*, ac *honestum* eos duxisse, existimandum est, si poena *publica* ultrice ex praescripto superiorum saevire in proditores, ac pacis turbatores iuebantur. Et licet *famae*, ac boni *ominis* fuerint tenacissimi: nulla tamen ratio eos prohibere potuit a negotio sibi suisque *proficuo*, in se *honestissimo*, arque ad *iustitiam* exercendam per quam *necessario*. Clarissime hoc apparebit, si ex historia veteris, ac medii aevi de his, per quos summa *supplicia*, paulo distinctius differemus.

§. XXX.

Quamvis maiores sub primis reipublicae suae initiis nec summum *unius* imperium, nec leges *scriptas* agnoverint; moribus tamen *bonis*, ac *aequis* utebantur, quibus ex pacto velut tacito, actiones sibi, suae reipublicae *exitiabiles* sollicitè damnaverent, iustisque poenis, ne spes improba impunitatis cives ad *peccandum* invitaret, malignos coercendos existimarent. Imo tota eorundem *iurisprudencia* in vindicandis *delictis* occupata erat, ut ex legibus *Sec. V.* in scripturam redactis apparet, quas nihil aliud, quam, quod *consuetudine* retro obtinuit, comprehendere, ab aliis iam dudum evictum est. Opus ergo erat non tantum *iudicio*; verum etiam *personis*, quarum interventu *supplicia* de fontibus fumerentur. Tales vero, qui inter omnes maxime eminebant, *sacerdotes* fuisse, discimus ex TACITO de *Mor. Germ. C. VII.* Neque animadvertere, inquit, neque vincire, neque verberare quidem, nisi SACERDOTIBVS permissum, non

Ordinarie facta per sacerdotes.

quasi in poenam , nec ducis iussu , sed velut Deo imperante, quem bellantibus adesse credunt. Ita iuris erat tempore belli , quum ignavia , turpis fuga , & in genere delicta militaria vindicanda erant. Sed idem quoque, quoties in comitiis contra bonos mores quicquam illicite factum , obtinebat , ut IDEM C. XI. postquam de conciliis egerat , testatur : Silentium , inquit , imperant SACERDOTES ; quibus tum & ius coercendi. Rationem , sacerdotum ad id praecise cooptatorum , eleganter petit TACITVS ex genio populi , caeca superstitione devincti , ut non magis in officio contineri , & a peccandi libidine cohiberi posse videretur , quam si , specie actus religiosi , terror ipsi iniiceretur per sacerdotes , quos a Diis velut ad id delegatos esse , sibi persuadebat , ut , quae per alios expiari non poterant peccata , ipsi , manus ἀμείσας iniiciendo , abluerent: IDEM C. VI. Praxin huius consuetudinis eleganter illustrare censet CL. KRESSIVS de var. iurisd. crim. gener. C. II. obs. II. §. III. historiam, de filio reguli Saxonum , quod segniter pugnaverat , caedendo , quam recitat MEIBOM de Irmensul. p. 10. Sed vix est , ut KRESSIO hac in re subscribam. Dolet ibidem iuvenis , quod florente aetate inciderit in Gottes frohne hände , quae verba de sacerdotibus , tanquam ministris Dei , capit KRESS. cit. I. Infra autem docebo , vocem: Frohn , non proprie , & praecise sacrum , denotare , sed dominicum ; quo posito vetus cantilana aequae. in Gottes herren hände , commode verti potest , quasi , iusto Dei iudicio sibi pereundem esse , dicat. De sacerdotibus executoribus ibidem nec vola , nec vestigium aliud , quam quod ex voce ; Frohn , vulgo extorquent. Si vero hoc ; historia praesens huc non quadrat.

§. XXXI.

Utrum vero haec exequendi facultas per omnia , quoties exemplo opus erat , penes sacerdotes fuerit ; an vero isti cer-

Non tantum
in bello sed
pace.

tis

zis tantum temporibus, delictis, criminumque reis ius actu dixerint, non omnino expeditum est. TACITVS profecto rem non definivit; sed potius *dubius* involvit, quae interpretibus hodiernum crucem figunt. Nam in allegatis locis, quae de tempore *belli*, & *comitiorum* habendorum agunt, ministerium *executionis*, ut ante monitum, tetigit, & *sacerdotibus* tribuit: contra alibi, quum de *immersione* ignavorum, nec non *suspensione* proditorum loquitur, nec *sacerdotum*, nec ullius *alius*, ad executionem destinati, iniicit mentionem. Quae circumstantia nonnullos commovit, ut extra *bella*, & *populi* congregationem locum nullum dederint *sacerdotibus*; quasi tum studio silentio praeteritis a TACITO, qui non regulam exequendi universalem, sed duas species singulares delictorum, in quas a *sacerdotibus* animadvertebatur, commemorat, verba sunt CELEBKRESSII de variis iurisd. crim. gener. C. I. obs. II. §. III. Verum enimvero, quantacunque specie ista opinio constet; hactenus tamen a me impetrare non potui, ut eidem potius subscriberem. Ecquis enim *silentium* illud argumentum concludens esse asserat, ad negandum *sacerdotibus* alibi vincendi, & verberandi facultatem? Nonne eadem verisimilitudinis ratione, TACITVM, cum in *bello*, atque *concilio* *sacerdotibus* ius hoc semel asseruit, idem, quoties de delictis *extra statum belli* commissis agit, cogitasse, argui potest? praesertim cum istius scriptoris *conciisa* scribendi ratio, qua *paucis* multa complectitur, & taedio habet, id quod bis retulit, denuo, ubi occasio fert, repetere, in vulgus nota sit. Sufficit quod nullibi *aliu*m executorem nominaverit, etsi de eo scribendi, amplam, imo eandem *occasionem*, qua *sacerdotes* in *bello*, & *concilio* verberasse, ac vinciisse scribit, habuerit. Et nescio, quid movere eundem potuisset, ut *executores* alios, si praeter *sacerdotes* quidam munus hoc nonnunquam subierunt, *silentio* penitus omitteret?

Quales, etsi quidem re vera fuisse, *impossibile* non fit : speciem *veri* tamen prorsus nullam habet, quando quidem ipsa a TACITO allegata ratio, a *superstitioso* germanorum genio petita, tam *universalis* est, ut ad sola delicta in *castris*, & *comitiis* commissa restringi nequeat, qua etiam *primario* commoveor, ut sacerdotes de *omnibus* omnino delictis poenas, pro expiandis peccatis, sumsisse existimem, donec de *alio* executore certior fuero factus.

§. XXXII.

Vtrum prae-
ter executio-
nem ius quo-
que de malefi-
ciis dixerint?

Gravior adhuc est concertatio, utrum praeter executionem, *vitae, necisque potestatem* habuerint, ac simul de delictis *cognoverint*, an *merum executoris munus* professi, & sic in classem *licitorum* tantum coniiciendi sint? Posterius sibi persuaderi passus est WILLICHIVS ad *Tacitum C. XII.* quem exhibet SCHARDIVS *scriptor rer. Germ.* motus ipsissimis modo expositis *Taciti* verbis, de nullo *imperio*, nullaque *cognitione*, sed sola *animadversione*, ac *verberatione*, quæ executori propria, conceptis. Eamque opinionem egregie fulcire pariter, ac illustrare videtur CÆSAR de *B. G. L. VI.* Cum bellum, inquit, *civitas* (apud germanos) aut *infert*, aut *illatum defendit*, *magistratus*, qui ei bello *praesunt*, ut *vitae necisque habeant potestatem*, *deliguntur*; in pace nullus *communis magistratus*, sed *principes regionum*, atque *pagorum inter suos ius dicunt*, *controversiasque minuunt*. Vnde concludi posset, *ducibus* quidem ac *principibus* ius, ac *iurisdictionem* ex mente CÆSARIS, *sacerdotibus* vero *executionem* poenarum determinatarum ex testimonio TACITI propriam fuisse, non autem hos aequè *iure gladii* corruscasse. Equidem parum, vel nihil *dignitati* eorundem decessurum fuisse, existimarem, si vel maxime hoc solo officio in bello, & pace functi praeter sacerdotium essent, quandoquidem executorem fieri, *decoro* publico tum non refragabatur, sed multis post temporibus *bonestissimum* existi-

existimabatur officium. Verum ea ratio, quominus alterutrum *verum*, vel *falsum* fuerit, impedire non potest, ut non sine ratione de solida decisione huius capitis solliciti simus. CONRINGIVS hanc quaestionem non tetigit, sed tantum *de iudiciis* §. IX. sacerdotibus potestatem, *sine populi consensu*, quendam morte mulctandi, negavit, quod tamen verbis TACITI simpliciter refragatur. KRESSIVS e contra hanc *solidis* ex rationibus vindicavit potestatem *cit. l. §. IV.* quibus tamen, nescio, an, verba TACITI: NEC DVCIS IVSSV, recte accenseantur? Vereor enim, ne sic *plus* probent, quam debebant, & summam *ducum* potestatem, contra testimonium CAESARIS, omni exceptione maius, indolemque *supremi muneris bellici*, prorsus excludamus, sacerdotibusque *privativam* vitae, ac necis potestatem tribuere videamur. Quin potius ex allatis testimoniis colligo, penes utrosque vitae necisque arbitrium fuisse; *ambos*, de delictis *cognovisse*; reos *condemnasse*, duces vero velut ultro ad continendos in officio cives, sacerdotum *concursum* admisisse, hosque *solos* animadvertere sive, ut sub *divinae vindictae*, quae per sacerdotes explicari credebatur, obtentu, eo alacriores ad obediendum haberent milites; TACITVM ergo verbis supra relatis non tam ad imperii sacerdotalis *solitariam* executionem, quam *communem* persuasionem, qua ipsum *Deum bellantibus adesse*, & per ministrum poenam de maleficiis sumere, fingeant, collineasse. Non itaque *duces* sine sacerdotibus, nec hi sine illis de *capite* civis cognoscebant; Sed *mutuo*, & *aequali* prorsus iure de delictis publicis *statuebant*, licet illos his multum *arbitrii* ea in re nonnunquam indulgisse, nec supplicia ab his *de plano*, ubi opus erat, decreta, ab *lydium lapidem* examinasse, honore erga summum *sacerdotium*, credibile sit. Quae omnia quam parum absint a *lictoris* munere, nemo non videt. Neque etiam sacerdotes *solos executores* poenae ab aliis decretae fuisse, ex TACITO colligi

potest, qui magis eorum iure summo favet, quam adversatur; nec sacerdotii *praerogativa* nos credere finit, quam utique partem *summi* imperii connexam habuisse, vero admodum videtur simile. Nec denique locus CÆSARIS infert, qui de *sacerdotibus* nequidem agit; omnium minime ipsorum iuri quid detrahit, quum unius positio, non sit alterius exclusio. De Gallis sane testatur CÆSAR L. IV. C. XII. *Druides fere de omnibus controversiis publicis privatisque constituunt, & si quod est admissum facinus; si caedes facta, si de hereditate, si de finibus controversia est, iidem decernunt, praemia poenasque constituunt.* Quis vero crederet, germanos, quibus cum gallis communes plerumque mores, suis hanc denegasse *praerogativam Sacerdotibus*, eosque hac parte *deteriores* esse voluisse, ut sola *executione* contenti esse debuerint, sine *cognitione*, sine *iudicio*, sine omni denique *imperio*, & iure gladii?

§. XXXIII.

Sub Carolin-
gis scabini
executores?

Talem iuris summi indolem status reipublicae liberae nobis sistit, quantum ex penuria testimoniorum colligere licet. Postquam vero *Regibus* parere coeperunt maiores, an *iisdem* moribus vixerint? vix definiri potest; licet id utique certum sit, opinionem de *bonestate* executionis perdurasse, nec ab aliis quam *dignioribus*, & quidem sine *probrio* executionem susceptam fuisse. Testantur id quae de *Carolingorum* imperio supersunt monumenta, executionem poenarum quippe *iudicibus* delegantia, & ad partem *iurisdictionis* criminalis referentia. Nemini vero ignotum esse potest, his temporibus viros *nobiles* tantum rem *iudiciariam* administrasse, adeoque totum negotium iudiciarium per *bonestissimos* quosque expletum fuisse. Et licet in capitularibus *capitalis* supplicii exercitium personis *iudicialibus* praecise triburum non legatur; sed, quicquid in illis testimoniis super est, *fustuarium* supplicium tangat: nulla tamen ratio

tio prohibet, quominus ab hoc, ad illud argumentari liceat, in re multis temporum decursibus in occulto iacente, & aliis *contrariis* testimoniis destituta. Praeterea *rariissimae* apud maiores poenae *capitales*: pleraeque *extraordinariae*. Quicquid ergo de his, velut *regularibus* animadversionibus dispositum, omnino in casibus *extraordinariis* obtinuisse existimo, donec alia evidentiora de huius supplicii *executione* proferantur monumenta. Dabo ipsum locum ex *Capitulariis L. III. C. XIII.* ubi sic disponitur: *Si quis causam iudicatam repetere praesumpserit in mallo, ibique testibus convictus fuerit, aut XV. Solidos componat, aut XV. ictus a SCABINEIS, qui causam prius iudicarunt, accipiat.* En! *scabinum*, qui *iudex ordinarius* erat, in delictis cognitorem, simul ac *executorem*.

§. XXXIV.

Perduravit istaec philosophia subsequentibus quoque temporibus. Testem produco HACHENBERGIVM in *Germ. med. L. I. §. X.* *Etiam CARNIFEX, inquit. splendidi officialis nomen; moribus nunc nostris foedum, atque turpe.* Quod ut probaret locum ex HOVEDENO ad *Ann. MXL.* allegat his verbis: *Rex Harde Canutus Alfricum Eboracens. Episcop. Godwinum comitem stir, maiorem domus, Edricum, dispensatorem, Thronð suum CARNIFICEM, & alios magnae auctoritatis viros Londinum misit.* Sed quis hoc loco per carnificem intelligatur, non adeo expeditum est. Saltim stylo *medii aevi* carnifex saepe notat *lanionem, culinarium.* Talem sane, quem hodie sub istac denominatione denotamus, hic non comprehendi, vel inde colligo, quod viris *magnae auctoritatis* accenseatur, nulla autem ratio appareat, quare maiores nostri carnifices *qua tales*, & ob solum *executionis ministerium* tantae auctoritatis esse voluerint. Nolim tamen ea propter verbum de *archidapifero* cum THOMASIO *Jurist. bændel p. 195.* interpretari, quum aequè, si non sensu magis proprio, *cohortis* prae-

Etiam subsequen-
tibus
temporibus,

praetoriae antesignanum, vulgo: den Trabanten Hauptman substituere possumus, quem, quoties *regalibus* auspiciis supplicium de *honestioribus* sumendum erat, *caput* olim praescidisse, certum est. Hunc ergo ex *officii*, cui praeerat, *ordinarii* indole, *magnae auctoritatis* viris accenseri; intuitu *moris*, *supplicia* nonnunquam de fontibus sumendi, stylo latiali, *carnificem cit. l.* vocari, valde fit vero simile. Regulariter vero, & *ordinarie* carnificinae quondam more maiorum praefuerunt *scabini*, per quos sententia feralis hauriebatur, hausta executioni dabatur. Perpetuum & solitarium ipsis id munus fuisse, definire vix ausim, quum plura prostant exempla quibus modo *accusatores*, modo *proximi agnati*, modo *milites* eodem functi sunt. Quae, etsi ad *exceptionem* omnino pertinent; id saltem evincere apta sunt, quod supra de *universali* Germanorum circa executionem *honestatis* opinione, secundum quam nec *professo* carnificis officio, nec *viliissimarum* personarum substitutione opus fuit, praemisimus. Dabimus primo, quae de *scabino* executore in promptu sunt testimonia: reliqua, in quibus nonnunquam *aliis* hoc conceditum munus, postea addituri.

§. XXXV.

Non tantum
in VVestphalia.

Non tantum in *Westphalicis* iudiciis, fama, & atrocitate suppliciorum celeberrimis, iste mos servatus; verum etiam in aliis Germaniae *territoriis*. De illis testem habeo AENEAM SYLVIVM, qui, cum in *historia Europae sub Friderico III. C. XXIX.* de variis iudiciorum *vemicorum* abusibus locutus esset, inter alia addit: *Damnati describuntur in libro, & minoribus SCABINIS demandatur executio.* Gemina his sunt, quae TVRCKIVS in *fastis Carolingicis p. 26.* ex libro cuiusdam *scabini Vemici* sequentem in modum recitat: *Reo condemnato, executio committitur cuipiam e iunioribus SCABINIS, qui si imparem, aut insufficientem se existimet, alterius opem implorat, qui in suspendendo homine adiuuvare tenetur.* Idem pluribus docet FREHERVS de *iudic. occult. p. 42.*

&

& speciali lege, quoties e collegis unus suspendendus erat, cautum fuisse asserit: *Zwe freyscheffen sollen em neben, und leiden ehm sieben fuß von der stede, und hengen ehm sieben fuß hœger, dan einen andern dieb.* Suspendebant ergo non tantum collegas peccantes, sed etiam alios quoscunque, ut verba finalia indicant. Quumque hoc illis velut proprium munus esset, non demirandum, ipsis in vetustis chartis nomen, *Henker* κατ' ἐξοχὴν tribui. Nihil intererat inferioris ordinis, an nobiles essent, dummodo in numerum scabinorum ibidem cooptati. Sic plures nobiles, scabinis adscriptos, eosdem tamen secretos carnifices, verborgene *Henker* fuisse, ex chronico Augustano notat DATTIVS Pace Publ. L. IV. C. IV. n. X. Et quum ob scabinorum horum praerogativam, ac sanctimoniam principes quoque dedecori sibi non ducerent, munus hoc ambire, ut patet ex variis testimoniis, relatis a DN. PRAESIDE in Element. iurispr. crim. S. I. §. LVII. inde in suspendendo, & exequendo primarias officii sui partes fuisse, profiteri eos non puduit. Apparet hoc ex notabili loco, in BVSCHII chronico de Reform. Monast. C. XLII. apud LEIBNIZIVM Rer. Brunsw. T. II. p. 942. Dux Holsatiae, ait scriptor, virum aliquem nobilem bene de se meritum, insidiis aliorum commotus, de terra sua expulit: iste vero ducem citavit coram sede LIBERA in VVEST-PHALIA, qui vero in Holsatia habitans, hoc pro nibilo reputavit: sed Dux VVILHELMVS DE BRVNSVVIG, qui erat in iudicio illo SCABINVS, dixit ad ducem Holsatiae: si perveneritis in Devenie; tum, quia liber sum SCABINVS ibidem, oportet, quod in primam arborem, aut repagulum inventum vos suspendam, aut alii liberi scabini me suspendent.

§. XXXVI.

Ea iudicarii in Westphalia fuit officii ratio, ut nemini magis, quam iudicibus, feralem sententiam pronuntiantibus, convenire eiusdem executionem existimarent. Hoc solo iure singulari

Sed aliis Germaniae territoriis.

utebantur, quod *iunioribus* id demandarent, non, quod seniores *turpe* sibi duxerint, *carnifices* agere, quum alias *opem* ferre illis non sustinuisent, nec iuniores in *consortio*, & *collegio* ferre potuissent; sed quod *moribus* in germania semel arbitrarie receptis, insistere mallent. Quos, ne quis in *Westphalia* tantum

obtinuisse existimet, alia proferam documenta, idem ius in *reliquorum* territoriorum iudiciis probantia, ut tamen non omnimodo *scabinorum aetas* ad nauseam usque observata ubique, sed modo a *toto* collegio, modo a *scabinis indefinite*, regulariter tamen a *iunioribus* extremum iurisdictionis factum videas. Ve-

In Alsatia.

tusta omnino sunt monumenta *Alsatie*, quae SCHILTERVS in *Annot. ad Koenigshovenii chronicon Alsatie* exhibet, ex quibus luce meridiana clarius argumentum executionis ab *assessoribus* iudicii criminalis revera susceptae, peti potest. Postquam enim de carceris custode actum esset in *Statutis Argentinesibus C. IV.*

a SCHILTERO cit. l. p. 700. exhibitis, mox additur: *Zu sime Ambacht boeret och, daß er de verurthelten zu den galgen us soll vuren, und die Oegen mit einen tuche verbinden, den galgen uffrichten, die leiter anlegen, den dieb an die leiter welzen, und ze iungst, der an des vogtes stadt ist, der nimmet in, und knupfet ime*

das seil an den bals, und heinket ihn. Quod ne quis in *capitalibus* tantum obtinuisse existimet: idem mox de *extraordinariis* poenis repetitur: *So ene aber die handt verurtheilet wirdt, da*

soll der stockwærter die barten haben, und der an des Vogtes stadt da ist, der hebt einen hulcin slegel uf, und slecht ihm die handt ab:

& denuo: der an des Vogtes stadt da ist, der slichtet die ægenutz, die hoden sridet er us, die hobet schlecht er abe. Neque in civitate

Civitate
Wormatiensi.

Wormatiensi turpe habitum fuit TELONARIIS, nomine Episcopi, quoties criminis reus ad *supplicium* educebatur, *laqueum* collo eiusdem iniicere, ut apparet ex vetusto documento *actorum*

MSCtorum, quod exhibet CL. SCHANNAT *Hist. Wormatiens.*

T. II. n. ECCXXXVI. Et, licet mature ibidem irrepserit *carnifex*,

pro-

professus, non tamen is *solus* poenas sumebat, sed *CONSVLES & senatores* civitatis more maiorum eidem *scalas, & rotam* subministrare, *opemque* in exequendo ferre tenebantur, donec tandem per transactionem Anni MDXIX. ab hoc concursu eximerentur. En! verba transactionis *art. XXXI.* apud EVNDEM *cit. l. n. CCX. C. IX.* Es soll hinfubro auch keiner von den Rathe, oder gerichte zu *VVorms* dem Nachrichter in vollstreckung der gesprochenen urtheil weder mit leiter, noch dem rad, oder in andere weg beboffen seyn, sondern was der Nachrichter zu handeln hatt, das soll er durch sich selbst, sein knecht, und die ihm von Stadtmeister, Burge-
meister, und Schultheissen dazu verordnet werden, thun, volziehen, und in selbigen sonst wie sich gebubret, gehalten werden. Non nego, *principia iuris romani* pedetentim in *germaniam* immigratia, nonnunquam in transversum egisse iudices, ut quam maxime amoliri *carnificinam* tentarent, ceu ex hoc monumento apparet. Sed plerique *moris veteris* adeo erant tenaces, ut exprobrare hoc illis, *consuetudinemque vetustam* sartam, testamque servare, nullo non tempore studerent, usque adeo, ut depellendae, quam quis sibi concipere potuisset, *sinistrae* opinionis ergo, *integrum iudicium* auxiliatrices manus praebere non vereretur. Id de suis temporibus evicit D. KAYSERSBERG, olim *concionator argentinensis*, qui seculo XVI. sub MAXIMILIANO vixit, & scripsit, MDXXII. in der beschluß predigt seiner Postill P. ult. fol. XXX. *VVen* man etwan in einen dorff einen dieb hencken will, da man keinen Henker hatt, so henckt ein ganzes gericht den Dieb, so nimt man ein lang seil, und schlegt es uber den galgen, so knupfet man den Dieb unten daran, so muß der Schultheiß den Dieb das seil umknupfen, und darnach so ziehen das ganze gericht den Dieb an den Galgen, daß er daran erwurget, und müssen allesamt an seil ziehen, auf das keiner dem andern darff verweisen, daß er den Dieb gehenkt. *Varia ex*

Variis Fran-
ciae orientalis
locis.

Civitate
Reutlinga.

Flandria.

Saxonia.

hoc loco colligo, I. notum quidem iam tum in *civitatibus* fuisse munus *carnificis* separatum, II. *turpitudinem* officii iam animos hominum *quodammodo* occupasse, non eousque tamen III. *tædium* processisse, ut ad actum executionis *carnificem* ruri evocare necesse duxerint, sed IV. quotquot *iudicium* constituebant sine *maculae* reformidatione, more maiorum, gulam furis fregisse, quorsum verba mox sequentia: *ob es wohl ein ehrlich handwerck ist, einen Dieb henken*, collineant; quin imo V. *Scul-teti primarias* in hoc actu partes fuisse, reique collo eum *sua-met manu* laqueum iniecisse. Huc quoque referri potest, quod in quibusdam locis *Franciae orientalis* longissima consuetudine receptum esse, refert CAMERARIUS *hor. subc. cent. II C. LXXVI. p. 348.* ut is, qui recens uxorem duxit, furi in *flagranti* deprehenso, *laqueum* innectere soleat, eoque facto, reliqui eiusdem loci viri, imprimis *quatuor* SCULTETI, ius ibi dicentes, illi adiutores esse teneantur. Propius huc facit testimonium, quod IDEM de civitate *Reutlinga* praebet, ubi *gladius* etiamnum *rubigine* propemodum (prorsus ut de *Massiliensibus* refert VALERIUS MAXIMUS *L. II. C. VI.*) exesus asservatur, quo olim de fontibus supplicium sumere tenebatur, qui *postremo*, & recens inter SCABINOS cooptatus erat. *conf. RITTERSHVSIVS de iur. Asyl. p. 66.* Quid? quod in *Flandria* id *primarium PRÆTORIS* primi sit officium, ut sententiam *feralem exequatur*, teste DAMHOVDERO *pr. crim. cap. CLIV. n. II.* Atque ex hoc officio *iudicis* perpetuo cohaerente ministerio superesse reor, quod *carnifici* hodiernum nomen, *eines Nachrichters* cesserit.

§. XXXVII.

Fere omissem ex *primariis mediæ ævi* monumentis h. e. *Speculo Saxonico*, & *Suevico* hema praelens illustrare, pariter ac probare. In *Speculo Suevico* diserte executionis ministerium tribuitur *dem Frohnboten C. XXV. dem vor dem Richter der Leib wirdt vortheilet, uber dem soll niemandt richten, wan der*

der Frohnbot. Etwa heißen sie Richter, etwa Gebüttel, etwa anders, und ist ihr recht, als ihr einer um Mannen, oder Weiberen den Leib genimt, so ist der zeherndt sein. Sed quisnam hoc nomen gerebat? membrum iudicii fuisse certum, incertum vero unde hoc cognomen tulerit? Admodum errant, qui exemplo GREYPHIANDRI de Weibbild Saxon. C. LVII. eum quasi, *frieden botben*, qui pacem nomine iudicii proclamat, dicunt. Alii, *fron*, *sacrum*, & *Frohnbothe*, nuncium sacrum vocant. Nec abnuo, si vocem in sensu improprio capimus. Proprie enim *frohn*, *dominicum* significat *Francis & Alemannis*, observante ECCADO in *Cath. Theot.* p. 75. Inde *frohnntag*, dies dominicus, *frohnleichnams fest*, festum corporis dominici, *frohnboff*, curtis dominica, *frohn dienst* servitia domino praestanda. Quia vero persona domini sacra; inde sensus vocis paululum immutari, & nonnunquam generatim de eo, quod *sacrum* est, usurpari coepit. Hic *Frohnbothe* ergo vere nuncius dominicus, iudicialis, imo membrum, & collega iudicii fuit, votum, & sessionem habens, decernens, imperans, qui, tantum abest, ut ex faece hominum fuerit, aut levis notae macula laboraverit, ut potius liberum esse oportuerit, & honorabile eius munus, & cum aliqua iurisdictione coniunctum, Spec. Svec. C. XXXVI Weibb. art. VII. verba sunt ILLVSTRIS HEINECCII *Iur. Germ.* L. III. §. XLIX.. Vnde iudicibus eum accenset GLOSSATOR ad art. LV. L. III. Spec. Sax. & einen belehnten Richter nominat, simul tamen ab executionis officio carnificem appellat. Siehe nun wohl zu, du *Frohnbot*, oder *Scharfrichter*, daß du den nahmen mit der that hast, und seyst gerecht, da du wirst heilig genandt. Quae verba simul evidenter docent, quod alias in Speculo Saxonico expresse non definitur, hunc eundem apud Saxones, aequè ministerium executionis subisse. Quibus accedit, quod ibidem iure gaudebat, decimum quemque, capitis sententiam passum, dimittendi L. III. art. LVI. Imo passim depingitur sub nomine *Büttel*, *Bedel*,

Vbi Frohn-
both.

ut in *vet. glossa ad l. P. S. l. II. a. XVI. & in l. III. art. LXI.* quae denominatio hodiernum totius collegii *ministris*, qui *prebendunt, torquent, vinciunt, verberant* reos, propria est & olim quoque fuit, ceu colligo ex *Spec. Suv. C. XXVI. Stat. Lubec. l. IV. Tit. XIII. art. I. & SCHANNATO hist. Wormat. T. II. p. 325.* Quid? quod alicubi hodie *carnifex*, *Notbboth* dicatur, teste *DIETHERO ad Besold.* voce: *Scharfrichter*, quae denominatio ab illa, quam ex iure *Saxonico* protuli, parum discrepat, insimulque docet, eodem iure, quo hodiernum per *Notbboth*, *carnificem*, intelligimus, *Speculatorem* quondam sub voce, *des Frohnbothens*, *executorem* poenarum intellexisse. Quodsi ergo iste *Frohnboth*, *executor* poenarum criminalium regularis in *Saxonia*, & *Suevia*, simul vero membrum collegii *honestissimum*, quod more Germanorum honorifico, *pulvinari* insidebat, ut docet *ILL. HEINECCIUS cit. l.* ubique fuit, quis dubitet, *executionis* ministerium rem *honestissimam*, illudque in universum olim a *scabinis*, aut membris *iudicii* sumtum fuisse. Et, cum aliunde nominatim *iuniori* *scabino* hoc incubuisse probatum dederimus: non sine ratione colligere licet, *scabinorum* *postremo* hoc nomen velut peculiare, illumque eundem plane cum istoc ministro, *den Frohnborben* fuisse.

§. XXXVIII.

Thuringia.

Dum haec scribo, incido in historiam de Poetis rhythmicis in aula *HERMANNI Landgravii Thuringiae Anno MCCVI.* super *praerogativa* acriter decertantibus, & in casum succumbentiae convenientibus, ut pars devicta laqueo vitam fineret. Litem inde exortam accuratae exponit *IOANNES ROTHE in chron. Thuring.* quod publici iuris fecit *MENCKE script. rer. germ. Tom. II. p. 1697.* In specie de compromisso autor ita scribit: *der Krieg wardt also herte mit deme gesange umdir en, daz sie sich vorpflichten, wer do Verlobre, der solte Stemphele, also hiez zun deme mable der Femer, zu theile werdin.* Clarius mens comprom-

promissi exponitur in narratione huius belli *musici* latina, quam TENZEL *suppl. II. hist. gotb. §. CCXXXI.* inseruit p. 520. ubi ita scribitur. *Quae partes mutuo decertantes, tandem decretum est, ut iam actersito spiculatore, praesentique funem tenenti, pars devicta daretur suspendenda. Convenerant ergo, de poena suspendii, exequenda von dem Femer. Quis ille fuerit, & num* Quis Febmer. *carnifex* professus, ac ad poenas sumendas unice vocatus; an vero aliquis ex *scabinis*, aut membrum *collegii* criminalis, intelligatur, dubium est. Ego tamen verbum de eo, quem autor speculi *Saxonici; dem Frobnboten* vocat, caperem, quippe a quo eodem Sec. XIII. in Saxonia, ubi speculum *Saxonicum* confectum & *compromissum* praefens initum, supplicia sumta fuisse, antea ostendi: non de *professo* quodam *carnifice*, cuius *Speculum Saxonicum*, circa hoc tempus compilatum, nullam mentionem fecit, ut non sine ratione, *Saxones* hunc ignorasse, colligeres. Et quum ipsi *scabini* quondam vulgo: *Feimeri*, vocarentur, ut pluribus probavit MENCKE *diff. de feimeris*, non sine veri specie colligere mihi videor, *scabinum* ad exequenda supplicia destinatum, qualis plerumque *iunior* erat, & a ministerio *der Frobnbothe* dicebatur, ibidem intelligi, sub voce: *dem Febmer*. Quod si ita est, novum monumentum pro adstruendo more per *scabinos* poenas, etiam in *Saxonia*, exequendi, nobis occurrit. Obiter observo eundem hunc locum multum conducere ad genuinam notionem appellationis *des Febmers*, circa quam tantopere desiderant erudiri, eruendam. In vulgus notum est ROLEVVINCKIVM vocem, a *Vae mihi*, ad denotandam *truculentiam*, *derer fehm gericht*, SCHOTTELIVM a *separare*, hoc est per poenam a consortio insontium excludere, LOCCENIVM a lingua *Sueo Gotbica*, qua *femt*, *quintum* dicebatur, & reus *quinto* die iudicio se sistere tenebatur, FREHERVM a *faum*, quod est *despuare*: denique STADENIVM a verbo Islandico *fum*, quod idem est, ac *velox*, *praeceps*, *celer*, et iudicium *vemicum*, idem ac *subitum*

tum, *praeceptum*, *repetere*. Sed haec omnia partim contorta, partim a vocabulo prorsus aliena. Nec meliora dabit WACHTERVS, solertissimus alioquin vocum Germanicarum indagator in glossario voce: *Feim gericht*. Quin imo plerique verbum, *fehngerichte* generatim pro *peinliche gerichte* acceperunt. Sed praesens locus sole clarius evincit, vocabulum, *Fehmer* idem notare, quod *benker*, adeoque *fehmen*, germanis non esse capitale, supplicio afficere, sed suspendere, *benken*. Nam de suspensione convenisse poetas, supra ostendi, cuius consequentia est, ut verba: *dem Fehmer zu theil werden*, perinde accipienda sint, ac si dixissent, ut victus ei, cui *suspensio* more maiorum propria, tradi debeat. Et sic demum ratio, ex qua iudicia *Westphalica* speciatim sub appellatione: *derer fehm gericht* olim venierint, apparet, nimirum quia nulla alia poena ipsis solennis, quam *suspendii*, quod clare docet vetus ordinatio iudiciorum *Westphalicorum* apud HAHNIVM collect. vet. monument. T. II, p. 658. adeoque *fehmer gericht* idem est, ac *benker gericht*.

§. XXXIX.

Inde nobiles
iudiciis cri-
minalibus
praesidere no-
luerunt.

Quae cum ita sint, amplissima nobis offertur occasio, lucem foenerandi *art. I. C. C. C.* in cuius genuino sensu investigando, multum haecenus defudarunt eruditi. Postquam enim Imperator taedium recensere praemiserat, quo praesidium more maiorum in iudiciis criminalibus quondam defugere, ac declinare tum tentarent nobiles, officii sui admonitis, integritatem famae, cui isto praesidio necquicquam decessurum esse spondet, lege publica firmat, ac quasi de novo stabilit. Quam vero de declinandi muneris rationem allegaverint nobiles, addere omisit. MATH. STEPHANI cum antiquioribus paraphrastis, culpam in clerum reiicit, quasi ex huius principiis, ac declamationibus, summum nefas duxerint maiores, feralem sanguinis sententiam pronunciare; quod non probe, tum, quia Episcopi Germania plerique

plerique *turpe* sibi non duxerunt, *tristem executionis* apparatus dirigere, aut, ut de *Episcopo VVormatiensi* refert SCHANNAT *cit. l. laqueum* senatui, quoties gula criminis reo frangenda, porrigere, & in vniversum *sanguinis* effusioni vacare; tum, quia non apparet, cur *incendia*, & *latrocinia* rebus *licitis*, ac *honestis*, executionem poenarum vero rebus *inhonestis* accensere potuerint nobiles. KRESSIVS iurisprudentiam *perplexam* in partes vocat, cum iure *romano*, obscuro, prolixo, magnoque circuitu proponi, ac agitari coepto? tanquam id displicuerit nobilibus, ut odium, *taediumque* adversus iudicia conceperint. Verum ne sic quidem quaestio anceps composita, quandoquidem, quid ex hisce *famam* illorum fugillare potuerit, non apparet. Id enim nominatim allegatur, *dass es ihnen an ihrer achtbarkeit und standt gantz keinen nachtheil geben soll.* Tale ergo fundamentum substituendum, quod hisce *rationibus* exacte respondet, & *famae* dispendium parere, aptum fuit. Nullum vero aptius est illo, quod iam dudum BEYERVS a ministerio *executionis* per iuniorem *scabinum* olim suscipi solito, integro collegio, ex iuris *romani* principiis, tum primas tenentibus, *dedecori*, im posterum, memoria veteris consuetudinis, futuro, petiit, & in hoc ipso causam *taedii* a nobilibus concepti quaesivit. Cui, ut quid solidi reponeret, nihil habuit CL. KRESSIVS, Nec enim scio, an fidem mereatur, asserens; *Nec satis constat quod universae Germaniae, vel notabiliore eius parti quondam hodierni carnificis munus in scabinum iuniorem transcribere placuisset, uti quidem in Westphalia moris erat.* Hunc morem sane de multis extra *Westphalam* iudiciis satis, credo, probatum dedi, imo ex Speculo *Saxonico* ac *Suevico*, in quibus ius *Germaniae commune* continetur, illustravi, ut de veritate *communis* istius ministerii dubitari nequeat. Nec sufficit viro eruditissimo haec scripsisse, sed contrariam praxin extra oras *Westphaliae* probare debuisset,

quod nusquam factum memini. Neque turbare quem debet, quod idem afferit : *Munus carnificis sat mature in Germania irrepisse.* Ipse enim hoc in antecedentibus afferui, & post haec probabo. Verum cogitandum, hoc ius *certis* tantum locis *particulare* fuisse, prout ius Romanum alicubi *maturius* fora occupaverat; *regulam* autem antiquam *diutius* in plerisque iudiciis perdurasse, adeo, ut alicubi, si non ipsi scabini *soli* executionibus vacarent, carnifici exequenti *operas* proxeneticas ad minimum ferre deberent. Ut silentio praetermittam, nomen *carnificis*, quoties occurrit, non protinus speciale ad sumendas poenas destinatum officium *vile* inferre, sed abusive *militibus praetorianis*, quoties extra ordinem executio iis demandabatur, tribui, sensu paulo *honestiori*, quam sub quo hodie eodem utimur. Interim quia *plures* eiusdem rei possunt esse causae, non refragabor, si quis etiam nobiles ob *statum militarem* sibi tum proprium, molestiam coepisse existimaverit, istoc munere defungi, quum non tantum *der achtbarkeit*, verum etiam *des standes cit. art.* mentio fiat, sub quo alium, quam *militarem* imperatorem intellexisse, ex ratione istorum temporum vix probabile est.

§. XL.

Nonnumquam privatus quilibet executionem suscipiebat.

Sed ut e diverticulo in viam redeam, de *aliis* personis agendum, quarum interventu olim sumta supplicia, ut *honesti* germanorum de actu *executionis* opinio tanto clarius in medio collocetur. Non difficile erit, plura hanc in rem coacervare testimonia, quibus notabilem historiam ex *Chron. M. S. ad annum MCLXXI.* praemitto, quae commune hoc principium inter *privatos* quoscunque fatis demonstrat. Refertur enim ibi, quosdam medico, quem ad occidendum *Theodoricum* conduxerant, pecuniam petenti, respondisse. *Abi in malam viam furcifer ! recede qui dominum tuum pro pecunia occidisti, & nisi parceremus honori tuo, flatim ut hominem scelestum, & morte dignissimum te SUSPENDERE*

DERE *deberemus*. Quod si ergo ita est, ut nemo turpe habuerit, per modum poenae gulam alterius frangere, quis suppliciorum rite decretorum *executioni* maculam inesse, persuadere sibi potuit. Sed dabo specialiora testimonia. De ACCVSATORE constat, non-
 nunquam sumtum fuisse *supplicium*, usque adeo, ut per *sententi-*
am ipsi haec facultas, nulla *carnificis* mentione iniecta, diserte indulgeretur. Sic morem olim nonnullibi tulisse, quoties is cum *septima* manu, durch das *besieben* reum criminis commissi convicerat, ex sententia lata, refert VVEHNER VOCE: *besieben*, huius tenoris: *Wir die richter und burger des raths der stadt N. bekennen öffentlich daß fur uns kam N. und sprach: er hätte in des heiligen reichs und unserer stadt N. sehlosses in Gefængnis liegen sein und des landes Dieb mit nahmen N. und begehret mit dem zu fahren mit recht als sich den zu einen solchen schädlichen Man hiesche, und verburget über ihm nach gewohnheit und recht, unserer vorgeanter stadt: des war ihm tag gesetzet zum rechten auf diesen tag dato dieses brieffes. Also kam er fur gerichte, und bat ihm seine fursprechen fragen: er hätte seines, und des landes Dieb liegen in den obgemeldeten unserer stadt gefængnis, wie er, gefahren sollte, daß er recht und nicht unrecht thæte, da erkanten wir mit gemeinen urtheil: mæchte er da beweisen und zu Gott und denen Heiligen geschworen auf ein Swerd, daß der genante N. sein und des landes Dieb wær, und dan das sechs darnach geschwueren mæchten mit wahrheit ihrer seelen, daß der eydt were rein, und nicht mein, so mæcht er den henken mit sein selbst handt, oder ob er iemandt hätte, der es vor ihm thæte, bis ihm gerichtet wurde &c.* Aliud de proximo AGNATO executoris vices fungente, exemplum peti potest ex lepida historia iudicii criminalis Budistadii, non procul abhinc Anno MCCCCLXX. celebrati, relata a MVLLERO *Annal. Sax. ad h. ann.* quam transcribere non pigebit. Ita autem ille: *Am ersten montag in der fasten hat Klaus Antonius, burger zu Budistadt, einen andern burger daselbst, nah-*

In specie Ag-
cusator.

Agnatus.

mens Heinze Kirchnern, als dieser im Rathskeller, alwo beede in der zechen gesoffen, in etwas geschlafen, mit dem Brodmesser durch den Hals gestochen, daß er von Stunde an ohne ach, und weh nieder gefallen, und des todes verblieben. Der thæter ist so bald in Verwahrung genommen, und ihm noch selbigen Abends, nach dem der Rath daselbst über denselben drey Halsgerichte aufeinander gehalten, bey Strovvischen durch des entleibten eltesten Schwuerdt magen das haupt abgeschlagen worden. Vides, nulla hic carnificis mentio, sed solius agnati, triste ministerium suebuntis, quem sine dubio ex more Germanis quondam proprio, sanguinem occisi vindicasse, & hoc casu accusatoris vices subiisse, probabile est. Neque hodiernum turpe sibi in Anglia ducunt cognati eius, qui ex gente sua ad mortem damnatus est, carnifici suspendenti adiutrices manus præbere, reumque, postquam funis ipsi iniectus, mortis promeritæ accelerandæ causa, per pedes hinc inde tamdiu trahere, donec spiritum emisisse compertum habent. Quin imo extremum pietatis officium hoc censent, si proximiores, ipsique parentes carnifices agant, & facinorosis, e trabe humili pendentibus, gulam frangant, teste BODINO de Republ. L. III. C. VIII. N. 361. Nonnunquam executio per SODALES, ac socios facta, ut apparet ex fato Comitæ HENRICI de VVernigerode obturbationem pacis publicæ ictu gladii ab his exanimati, de quo ex CRANZIO quædam refert DATT. de P. P. L. I. C. XI. n. 47. cui respondet non tantum consuetudo apud LITHUANOS, de qua CROMER L. XVI. sed etiam inveteratus germaniæ mos, quo hodiernum inter milites, supplicium, condemnatorum amicissimi sumunt, quoties sclopeto perimendi sunt.

§. XLI.

Frater laicus
in monasterio

Taceo in præsentiarum in Monasteriis quondam FRATRES LAICOS id sibi muneris iniunctum credidisse, & avorum memoria in Eboracensi monasterio, haud procul Bambergæ, fratrem quendam EBERHARDVM, nomine eius rei perquam peritum

peritum habitum fuisse, teste HEIDERO *in act. Lind. p. 850.* Ad haec quis crederet, ne PRINCIPES quidem hanc spartam defugisse, eousque, ut HENRICVS Dux Megapolitanus, quod optimo zelo iustitiae publicorum itinerum latrones ipse suis manibus suspendebat suffocandos, iugulator, five suspensor appellatus sit, docente KRANTZIO *in Vandalia L. IX C. VIII.* Huc quoque refero ex veteri ordinatione centenaria, tremendi supplicii executionem, in crimine termini moti quondam sine lictore, & carnifice sumtam, ab AGASONE, reo caput aratro defulcante. Verba ordinationis vetustae recitat CL. KRESS. *de privil. agricult S. II. §. 14.* "Wo einer Marcksteine ausgrabet, dem soll man in die Erde graben bis an den hals, und soll den nehmen 4 Pferde die das ackern nicht gewohnet sind, und ein pflug der neu ist, und sollen die pferde nicht mehr gezogen, und der ENCKE, oder Treiber nicht mehr geabren, und der Pflughalter nicht mehr den pflug gebalten haben, und ihm nach dem hals abren, bis so lange er ihm den hals abgenbret hatt. Adde supplementi causam exemplum, recentius Anni MDX. quo MOLITOR; qui civitatis Erfurthensis, civis erat, reum quendam infelici arbori suspendit, quod tanto notabilius est, quanto evidentius argumentum constituit, nil inhonesti maiores adhuc initio seculi XV. in executione quaesivisse; professio carnifice quantumvis tum temporis iam noto. Exhibet istud ex MSCro historiae de seditione Erfurthensi Anni MDIX. IOHAN GOTLOB HORN. *Hand bibliothec p. II, p. 188.* Narratio, est haec: Auf das menzische gericht ihr obrigkeit bebielt, und doch nicht in einen schimpf gesetzt worden ware, hatten sie nach einen benker getracht auf das aller fleissigste, aber keinen bekommen mægen, der zuvor ein meister stuck, es ware mit scharfrichten, oder mit bengen bewiesen hatte, und verzoge sich lange bis auf 2. stunden, ebe daß man ihn (Henrich Keller) binnaus fubrete, daß man noch keinen bencker bette. Es hatte wohl einer zu gesagt den abend zu vor; aber er blieb außen.

Princeps.

Agasone.

Molitor.

Vnd zu letz kompt ein *Mullerknecht*, der ließ sich bären, wolte man ihm gute lohn geben, so wolte er Meister an ihm werden, da nam ihm das gericht an & denuo p. 191. Anno MDX. in vigilia Petri und Pauli hatt man den burgemeister Heinrich Kelner an den lichten galgen gebenkt in einen fuchsin Rock, der war grun purper Ienisch tuch, und er was ein Deckenherr, und der obristen einer unter den 5 Ræthen zu Erfurt, und man sagt das er gros geldt und gutt der Stadt entwandt habe. Man hatt ihm mit 844. Wapenern zum galgen begleitet und ein *Burger* zu Erfurt hatt ihm gebenckt.

Novissimis
temporibus
carnifex.

§. XLII.

Ex quo vero ignominiae opinio mentes maiorum oecupavit, quoties gula condemnatis ad mortem frangenda, contigit, ut in peculiare munus abiret, certis personis non sine macula delegandum. Quo nomine hodiernum carnificibus, Scharffrichters utimur, ad flagra corporibus applicanda, aliaque supplicia capitalia sumenda specialiter cooptatis, & investitis. Quo tempore id in Germania, more veterum in exilium acto, in universum factum fuerit, accurate definiri nequit. Alicubi maturius, alicubi serius, a iure vetusto desciverunt. Alibi iterum recepto carnifici, ut ex antiqua consuetudine suppetias ferrent scabini; & sic non omne ius vetustum protinus dereliquerent, iuris fuit; prouti iura peregrina, quorum partus haec mutatio est, alibi citius, alibi serius in fora penetrarunt. Ex seculi X. historia iam de nomine, & munere carnificis edocemur, ubi iussu OTTONIS II. Comiti Geroni per eundem caput amputatum fuisse, referunt DITMARVS apud LEIBNIZIVM *Rerum Brunsvicensium* T. I. p. 343. & MABILLON *Act. Bened. ad sec. V.* p. 591. Sed adhuc sub iudice lis est, an ab appellatione carnificis, illatio ad munus, sententiis capitalibus sumendis destinatum, & macula aspersum, valeat. Saltem stylo mediæ ævi vocabulum carnificis πολύσημον fuit, nec præcise executorem professum,

sum, eumque *ignominiosum* significavit. Neque hoc loco talem designari putarem. Rectius *speculatorem*, vel militem *praetorianum*, honestissimum officium gerentem, substituere mallet, quum ab hoc aliunde constet, iussu regis exacta supplicia, sine turpitudinis nota. Sic *Praepositus Trevirensis Anno MLXVI. MILITIBVS* necandus obiiciebatur HERM. CONTRACTVS p. 276. Et, cum *Heimeradus* ab *Abbate Hirsfeldensi* verberibus macerandus traditus dicatur *PRÆPOSITO CARNIFICVM*, in *vita eius* §. 7. apud LEIBNIZ. *Rerum Brunswic. T. I. p. 568.* non alius, quam cohortis *praetoriae* antesignanus intelligendus est. Neque aliter accipio historiam, quam de *Friderico* comite a *carnificibus* truculenta morte necato, exhibet *SCHATEN Anal. Paderb. ad annum MCCXXVI.* his verbis: *Locus supplicii erat in colle, ante portam D. Severini, in quo columna circumposito theatro infami, erecta stabat, quo cum perventum fuit, deicitur a carnificibus in terram comes, quibus singula membra securi, forte fustibus ferreis, frangenda comes obtulit, brachiaque, crura & dorsum sedecim ictibus contusa. Laceratum deinde corpus attractum funibus in feralem rotam, in eaque ad matutinas usque preces semivivus haesit.* Enimvero vox *carnificis*, recentioribus scriptoribus, quoties executorem poenarum designare volunt, tam est familiaris, ut in iis legendis cautione opus sit, ne vocabulo istoc decipiamur, sed in temporum, de quibus scribunt, indolem sollicite inquiramus.

§. XLIII.

Certiora hodierni carnificis vestigia ex *Sec. XIV.* petere *Seculo XIV.* licet, quo in *Daniae* regno eundem notum fuisse, oportet. Nam inter gravamina Ordinum erga Regem, quae exhibet *ILL. DE LVDEVVIG T. V. Reliq. MSct. L. II. N. V. p. 333.* imperii proceres, *carnificis* praesentia se conterritos fuisse, queruntur. *Devenimusque, inquit, in rectam explorationem, atque cognitionem, quod regia sua dignitas ad indictum conventum duos CRV-
ENTOS*

Sec. XV.

ENTOS CARNIFICES atque LICTORES, vestibis suorum satellitum, ne notarentur, vestitos ordinaverit, quibus, ubi intolerabilibus suis conatibus refragati fuisset, in corpora, bonaque nostra inermia truculentam saevitiam violenter exercuisset nobisque forte non secus, quam pridem dominis episcopis, prelati, equestri ordini, communibusque vasallis sueciae, ut supra ostensum, diram cenam, atque exitiales epulas praeparando. Neque seculo XV. in civitate imperiali Vormatiensi incognitum esse id munus potuit, cum alias sub initio Sec. XVI. frustra suppetias, lanioni in exequendo praestandas, declinare opus non habuissent senatores, quod tamen factum fuisse, supra monitum. Sub finem eiusdem Seculi lepida de carnifice exequente narratur historia in *Excerptis Sax. ex Monacho Pirnensi de Anno MCCCCXCVII. apud MENCKEN. p. 1579.* In dem Dorffe hatte ein ochse einen man erstossen, der nach viel Vnterhandlung vom Henker öffentlich enthauptet.

Sec. XVI.

Sec. XVI. frequens est mentio carnificis. Nam Doctorem Bo-bezanium a lictore in quatuor partes divisum fuisse, narratur in *Chron. Erfurt. de Anno MDXIV. apud EVNDEM p. 528.* per quem alius, quam carnifex, ad id munus speciatim electus, intelligi nequit. Paulo post scripsit KAYSERSBERGERVS supra citatus, e cuius testimonio apparet, tum in civitatibus ordinarium carnificem iam exstitisse. Et CAROLVS V. in sua lege imperiali executionem concedit, dem *Nachrichter* simpliciter, certo ni fallor, argumento, neminem, quam hunc ipsum tum temporis commercio executionis se immiscuisse.

§. XLIV.

Hodie semper
carnifex | exe-
cutor.

Simulque ma-
culatus.

Eodem iure et hodie per universam germaniam utimur, teste experientia quotidiana, nec ullibi iudicibus, aut satellitibus regiis cum carnifice amplius quicquam commercii in exequendis sententiis feralibus. Vile, ac fordidum hoc censent officium, a quo honestiores quam maxime abhorrent, ne ex contemptu communi maculam quandam incurrant. Sed quae causa

causa sit odii, in patria concepti, non adeo expeditum est. Certum quidem, in *patriis* legibus tædium frustra quaeri; sed *peregrinis*, nimirum *Canonico*, & *Romano* deberi. Cui vero ex his *primario* acceptum ferri debeat, incertum. Sunt qui *canonicum* ius in partes vocant, culpamque in *clerum* reiiciunt, quasi, hic nefas esse, delinquentes occidere, laicis persuasisset, nec aliquem *ordine* suo, vel *tonsura* dignum iudicasset, qui hanc *spartam* profitebatur; *laici* vero, *clericorum aemuli*, non potuerint non contemnere, quos ne suo *confortio* dignos quidem iudicabant *clerici*, cum ex aliis, illos mores suos ad horum iudicium composuisse, constet. Nec momentis destituuntur, qui hoc ratiocinio incedunt. Cui enim ignotum est, quanta zelotypia abominaverint, & procul habuerint *patres ecclesiae*, quicquid *sanguinis* effusionem spiraret, usque adeo, ut ne honeste quidem *suppliciis capitalibus* interesse quem posse, existimarent, quanto minus sententiam capitis ferre, aut ἀπέσας immane supplicium perficere. Diserte hoc dogma probat ATHENAGORAS in *Apolog. pro Christian.* Quos (Christianos) sciunt ne id quidem sustinere, ut vel iuste quemquam interimi videant, quisquamne his obiiciat, quod aut homines interficiant, aut homines devorent? & TERTULLIANVS de *Idol. C. II.* Homicidii introductio ostendit mihi *lanistam* ab ecclesia arceri, eo, quod crudelem rem faciat, licet *reipublicae laesae* non damnetur. Rem licitam ergo esse, & legibus convenientem, supplicium sumere, non negat: verum non convenire pio, & probo *christiano*, adeoque aliam rem esse, secundum *leges politicas* recte vivere, & aliam, dignum *ecclesiae*, & *Christi* membrum repraesentare; ab hoc tramite vero nimium quantum abesse, qui in *vitam* hominis quomodocunque debachantur. Unde fluxit dogma, ex quo a *clericatu* removebant, qui huius *ecclesiastici* criminis rei fuissent, *irregularitatem* eos incurrere rati, quae est *primarium* clericatus impedimentum *conf. ILL. IVST. HENNING. BOEHMER, Iur. Eccl. L. V. Tit. XII.*

Macula haec
ex iure ca-
nonico.

§. 12. Eadem principia reguſtavit INNOCENTIVS III. in c. 1. X. ne cler. ſecul. negot. ſe im miſc. & ut inveteratum de ſanguine iudicium ad extremos uſque limites porrigeret, artem chirurgicam clericis, velut inhoneſtam, & ſine ſanguinis humani pollutione vix exercendam, interdixit. Conſtitutio papalis huc redit, ne ſententiam ſanguinis dicent, aut proferant, ne dum ſanguinis vindictam exerceant, aut, ubi exerceant, interſint, vel litteras pro vindicta ſanguinis deſtinandas dicent, aut ſcribant, ne denique ullam chirurgiae artem Subdiaconu, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quae aduſtionem, vel inciſionem inducit. Eoſque proceſſit clericorum philoſophia, ex pia primitivae eccleſiae aemulatione, dedecus quaerens in exercitio artis, rei publicae non noxiae, ſed potius utilis, &, ad conquirenda pro ſalute humana idonea media, neceſſariae. Neutrum negare poterant pontifices; interim, ut eo ſanctiorem clericorum vitam inſtruerent, miniſterium hoc in laicos relegabant, ſatis publico conſuli, cauſſati, ſi per hos illud explicaretur. Quis vero hoc rerum ſtatu clerum de lictore, ac carnifice bene ſenſiſſe exiſtimabit, quorum eſt caput ſecare, membra contundere, virgis ſanguineis corpus ferire? Non melius ſibi ſpondere potuerunt iudicium, quotquot manus quondam reis iniiciebant, quam, quod in aequalem fortem cum reliquis, de quibus paulo ante locutus ſum, conicerentur. A qui cleri ad exemplum totus pene componebatur orbis. Hos ſolos dona ſpiritus, & ſapientiae regulas in pectore recluſas habere credebant, eos imitabantur, inſtituta laudabant, & ſaepe plus, quam par erat, extollebant. Vnde non potuit non maculae communis opinio propullulare. Et vix eſt, ut dubitem, per hanc doctrinam prima foediſſimi muneris, viſſimis hominibus delegandi, iacta fuiſſe initia.

§. XLV.

Non tamen ſolum debetur clero.

Quicquid autem ſit, non tamen eius efficaciae fuit clericorum regula, ut ſola inveterarum morem exequendi, & cum ea per tot ſecula coniunctam honeſtatem probatam ex animis maio-

FUM

rum evellere, idque officium *maculosum* efficere potuerit. Aliud prorsus ratio *veterum* iudiciorum criminalium, ut supra ostendi, docet. Aliter iudicabant in *scholis*; aliter iterum in *foro*, nec quicquam vetustissimae consuetudinis sibi eripi patiebantur. Principium: *ecclesia non sitit sanguinem*, rarius observatum, eo usque, ut summi germaniae *Episcopi* contra id quotidie peccarent, ex corrupta licet disciplina *ecclesiastica*, quam in re simili deplorat autor *Chronici* apud GRYPH. de *VVeichb. Sax. C. XXVIII.* *Da begunten die Bischæffe vveltliche gericht zu haben, das dauchte damahls vvunderlich manchen Man.* Nemo his ipsis avide magis exercitium iudiciorum criminalium captabat. Non puduit illos medio in bello supremi militiae praefecti munus obire, hostes sauciare, ferire, prosternere. MABILLON *Act. Bened. Sec. III. p. 55.* ALBERTVS STADENDIS ad annum *MCLXXXII.* apud BOECLERVM p. 291. Quomodo ergo, quaeso! doctrina iuris canonici sola animos hominum occupare, eosque avocare ab executionibus, & carnificinam debonestare potuit? quum cives destituerentur, qui vita, & moribus, pro tuendis doctrinis iuris canonici, eos ante ire debebant. Et quum *Seculo XIII. & XIV.* vetus mos per *scabinos*, vel honestissimum quemque, supplicia sine macula sumendi, primas ubique teneret, iure canonico quantumvis iam diu in germania recepto; a me impetrare non potui, ut eius principiis solum hanc innovationem, & substitutionem officii vilissimi, quod hodie a carnificibus exercetur, tribuerem. Tantaefi fuisset efficaciae clericorum traditio, sanguinis effusionem prorsus abhorrens, cur non citius media per iudicia perrupit? cur per tot temporum decursus gulam a iudicibus frangi, sivit? Vnde cavendum, ne iuri canonico hac in re plusculum tribuamus, exemplo ZEPPERI ad *LL. Mosaic. L. V. C. VII. n. 3.* & PERTSCHII *Inst. iur. can. §. CLXV. in not.*

§. XLVI.

Aliud ergo quid fuisse, oportet, quod paulo maioris esset

Sed imprimis
receptioni
iuris Romani.

ponderis, cuius praesidio inveteratae consuetudinis repagulum in iudiciis criminalibus perrumperetur, munerique carnificis executoris detraheretur honestas. Id vero frustra alibi, quam in iuris Romani receptione quaerendum, quae ultimum pondus novae opinioni, de indecentia executionis, attulit, ad formandum plene partum immaturum, quem solum ius canonicum haecenus nondum enixum erat. Vt adeoque utrique iuri, huic tamen praecipue maculam, hodiernum in foris serpentem, tribuant B. THOMASIVS in den Iuristischen Händeln p. II. H. II. §. XIII. KRESS. comment. ad art. XCVI. C. C. C. §. I. n. 2. in fin. Et prout hoc sensim erupit, ac in dies maiora coepit incrementa: ita paulatim ab uno territorio ad aliud transiit dogma iuris romani: carnificem dignum non esse, qui in concionem honestorum suscipiatur. Discimus hoc non tantum ex comparatione principiorum, quae ius romanum cum hodierno communia habet; verum etiam temporum, quibus id principium inductum est, ratione. Doctrinam quod attinet haec eadem prorsus est, ac illa, quam hodie hac in re profitemur. Romani a concionibus publicis arcebant carnificem; germani ab honestis conventibus ac consortiis excludunt. Romani civem esse volebant: germani, tametsi ius civitatis non in dubium vocent, tanti quippe non ponderis, uti olim, e collegiis opificum tamen, aliisque sodalitiis arcant. Romani non ex dignioribus, sed infima faece plebis eum eligebant; germani idem plane faciunt. Romani eius sordidum volunt esse officium; germani peraeque in inferiorem sortem coniiciunt. Paucis: utrobique idem status; eadem prorsus officii ratio, nisi quod alicubi plura ipsi ex moribus concredita, sorditiem muneris augentia. Praeterea temporum ratio, quibus foris interesse coepit carnifex, originem maculae evidenter firmat. Penetravit ius Romanum in fora germanica sensim, primo ad scholas, hinc vero ad fora, & quidem in universum ipso Seculo XV demum, quamquam antea usum eiusdem aliquem, & particularem fuisse, alibi

alibi citius, alibi serius introductum, dudum ab aliis ostensum sit. Pari modo vox, & officium *carnificis* paulatim cognita esse, & male audire coeperunt, non uno eodemque tempore, nec in *universum* peraeque. Superesse monumenta *vetusta*, cruenti *carnificis* mentionem facientia, antea ostensum. Et B. GVNDLINGIVS ad ff. tit. de his qui notat. inf. lur. patr. §. XIX. ex VALBONNASII *Historia Delphinatus* p. 8. notat, cives alicubi privilegio obtinuisse, quo minus *Burgensis* teneretur facere mutilationem, vel ultimum supplicium latronum, seu malefactorum, praecepto Castellani, vel alterius, nisi de sua processerit voluntate. Quod indubia, utriusque iuris hinc inde serpentis, & animos quorundam a iure patrio declinantis, sunt vestigia. Rariora tamen ea sunt, nec ubi-vis obvia, plerisque opinioni semel receptae tenaciter inhaerentibus, & decorum in executionis ministerio quaerentibus. Ex quo vero *universa* iudicia civilia, & criminalia ius Romanum invasit, & penitus subegit, quod potissimum sub MAXIMILIANO, & successoribus contigit, opinio de honestate carnificinae prorsus profligata, supplicia a *scabinis* vel plane non, vel parcius sumpta, novumque *carnificis* officium dedecori utique haberi coeptum. Unde *statuta* civitatum tum condita, cum ipsa *Constitutione Carolina* executionis ministerium non amplius a *scabinis*, sed *professo* carnifice exigunt, ut nulla *vetusti* moris vestigia, si, quod supra ex KAYSERSBERGERO retuli, quodque sub auspiciis imperii CAROLINI contigit exceperis, in haec temporum historiam cadant, perius utrumque primum immutata, mox in totum deleta, atque profligata.

§. XLVII.

Hoc facto non potuit non ad iustum, & principia iurium *peregrinorum* doctrina de executione poenarum capitalium componi, idque potissimum agi, ut, quicquid *dedecorum*, & *maculosum* vulgo habetur, eidem velut *proprium* tribueretur, & *carnifex* e classe eorum qui vitae, statusque *bonesti* sunt amantissimi,

Rivuli huius
maculae & le-
gibus ex mori-
bus germaniae

mi, eiiceretur. Redolent haec principia plures Germaniae leges *universales*, regionum *particulares*, locorum *statuta*, atque *consuetudines*, in quibus nonnulli *rivuli* medio ex hoc fonte deducti, honestatique, ac aestimationi *carnificum* invidiosi, superfluit. Sic namque, odium *carnificum* *recentiori* iure crevit, ut 1) peculiari *vestitu* illos distinguendos ab honestioribus civibus, existimarent *Ordines imperii*, ne praeter cogitationem consortio eorundem alii sese immiscerent, sed solo aspectu cavere a quocunque commercio eo facilius sibi possent. Idclare sanxerunt in *Recess. I. de an. MDXXX. tit. Von nachrichtern: Es soll auch ein iede obrigkeit ein fleissiges Einsehn thun, daß sich die Zuchtiger, Nachrichter, und Feldmeister, oder Abdecker mit ihrer kleidung tragen, damit sie vor andern mögen erkandt werden.* Quod quamvis in plurimis locis non receptum; sunt tamen quaedam Germaniae civitates celebriores, quae vestitum *discolorem* *carnifici* decernunt. Etiam 2) apud exteros hoc invidiae monumentum superesse, testatur MATTHÆI *de nobil. L. II. C. XXVII. p. 447.* *carnificique togam albam, vel rubram a civitate Ultraiectina exactis de An. MDXXII. decretam esse, refert.* Alibi 3) ut de *Tbolosanis* testatur BODINVS *de republ. L. III. n. 361.* tantopere aspectum eius horrent, ut indignum prorsus censeant, in *urbe* habere domicilium, imitati hac in re *romanos*, apud quos per leges *censorias* *carnifici* domicilium *extra urbem* parandum erat. *Gemini* his sunt mores civitatis *Basileensis*, ubi locus, quem is inhabitat, *clivus carbonarius* vocatur, ceu refert VRSTISIVS *in Epist. hist. Basil. p. 152.* Nec maior 4) apud *Belgas* praerogativa; quibus tamen sufficit, si se abstineant a *familiari* consortio, si nec adeant, nec colloquantur. Nam nec cibum sumere, nec potum cum eo, ulli honorificum, teste ANTONIO MATTHÆI *de iure glad. C. XXXVIII. n. XV.* Quid? quod 5) alicubi iustis *exheredandi* causis accenseatur, quoribus liberi ad *carnificinam* accedunt, uti cautum in *Reform. Noric de*

de anno MDLXIV. Tit. XXIX. cuius clausula concernens est haec: So die Kinder ein leichtfertig unehrlich leben, und wesen fubren, und da sie frauen vvirth, oder vvirthin, nachrichter, gauckler, oder dergleichen vvurden. Nec 6) denique ignorare possumus CAROLVM V. morem sententiam per carnificem publicandi, velut iudicio ignominiosum, sustulisse art. CCXVIII. C.C.C. praeterea 7) communem hanc esse sententiam, ut *carnifici locus assignetur inter hos, quos patrio sermone: Verschmaebete Leute* vocamus, uti sunt lictores, spurii, infideles, & id genus alii. Docet hoc WEHNER *obs. pract. hac voce plenius.*

§. XLVIII.

Nescio autem an stateram transfiliant, nimisque rigide, ac iniuriose de conditione *carnificis* sentiant, qui *infamia* laborare volunt eundem, promptique sunt, in effectibus malignae famae coniunctis, ipsi applicandis. Ita prorsus sentire videtur CARPZOVIVS *pr. crim. qu. CXXXVII. n. 56.* carnificemque diserte *famosum* vocare non dubitat, motus rationibus, ex iure Romano petitis, quod foro, ac urbe eundem carere iusserint Quirites; mox tamen in sequentibus stilum vertit, sententiamque suam de sola *macula levi* explicat; imo mentem adhuc clarius prodit *decis. XVIII. n. 12.* asserens, officium quidem, cui praeest, per se *infame* non esse, eundem tamen ob *perditos* mores *ignominiosum* haberi. Parum ab hac sententia recedit doctrina LYNKERI, personam, & officium distinguentis, atque hoc quidem non *infamare*, illam vero a contemptu, & *macula* non prorsus absolvi, coniicientis *Resp. CXCI. n. 16.* Paulo acerbiori strictura personam carnificis prolequitur ZAHN *de iur. munic. C. XXXIII. n. 5.* rotunde pronuntians: *pro infami eundem omnium iudicio haberi, tam propter connexa quaedam eius officia, quam quod ex antiqua lege Censoria nemo ex civibus Romanis carnifex esse, aut in urbe domicilium habere potuit. Denique quod de iure canonico irregularitas & infamia quaedam ex quouis contrabatur homicidio*

Non tamen
carnifex infamis est.

homicido, adeo, ut tam iuste nemo hominem occidere queat, quin aliquid labis, & notae contrahat, conf. HAHN. ad Wes. T. de his qui not. inf. n. 2. Neque ab hac sententia alienae esse ipsae imperii leges, sed potius eidem suffragari, videntur. Ita sane quondam *Reform. Pol. de anno MDLXXVII. tit. XXXVII* accepit illustre quoddam collegium, ubi, postquam *molitores, opiliones, balneatores &c.* nominatim *famae* resisterent ordines, mox ab hac iuris novi dispositione excipiunt *levioris notae* officia, inque his ius pristinum, hoc est *taedium, sorditiem ac maculam* servant. *Was aber, aiunt, außerhalb der ietzigemeldeten gemeine handwerker belanget, in denen wollen wir der obrigkeit ordnung und satzung nach eines ieden landes gelegenheit zu machen hiemit befohlen, und aufgeleget haben.* Quibus verbis *carnifices* quoque comprehendi, tanto fidentius quidam asserunt, quanto minus in antecedentibus, quae his ultimis verbis limitantur, eorum mentio facta, de iis vero hac occasione plane non cogitatum fuisse, vix probabile sit, postquam in *Reces. Imp. de anno MDXXX.* respectu eorum non sine *labe* quid disposuerant ordines *Vid. B. THOMAS. Juristische hændel p. II. H. II. p. 190.* Atque his, similibusque traditionibus debentur aliae plures remotiores *conclusiones*, quas inter non ultimum tenet locum, qua his, qui *fidiculos* dirigente *carnifice* experti, infamia eo ipso aspergi, strenue defendunt.

§. XLIX.

Dissentientibus occurritur.

Verum enim vero, quanta cunque demum specie constet istiusmodi argumentorum series; non tamen eousque valere censenda est, ut, de qua quaeritur, *infamiam*, vel officio, vel personae *carnificis*, qua talis, inurat. Infamia enim turpissimum, *legeque* interdictarum actionum consequens proprium, imo ex genere *poenarum* est §. 2. *I. de offic. iud.* quae utique *delictum* aliquod antecedens praesupponit. Tantum autem abest, ut *carnificis* ministerium rem *illicitam*, reprobata, aut

poena

poena aliqua dignum constituat; ut potius ad recte faciendum, iustitiamque contra improbos legum corruptores exercendam, comparatum, atque necessarium sit, nec magis ignominiosum, quam aliud quodcunque ad perquirenda, ac punienda malevolorum delicta destinatum officium. Et quatenam, quaeso! legis dispositio his unquam famam detraxit, officiumque ignominiosum esse iussit, sine qua aliquem notare, summum nefas est. Quicquid ex iure Latiali de carnifice parum bene sentiente, pariter ac Germaniae legibus vulgo huc trahitur, nullius ad probandam quaestionem ponderis, aut momenti. Nec enim omne, quo pudor, ac decorum offenditur, ignominiam parat. l. 20. ff. de his qui not. inf. nec gravata quaevis opinio illaesa existimationi quicquam detrahit, l. 25. C. ad l. Iul. de adult. multo minus effectus famae civiles in dubium vocare apta est. Opiliones, tonsoresque infamia vera quondam in Germania laborasse, quis dixerit? gravatam fuisse opinionem, & maculam, rectius opineris. Qua ergo ex ratione in deteriore sortem coniiciendi carnifices, quorum nequidem clare mentio ibidem iniecta? Nec magis distinctio inter officium, & personam carnificis effecta rem conficit. Sed tota, quanta est, docet, rem in logomachiam abire. Id enim est, quod urgemus, carnificem qua talem, & propter ministerium sordidum, infamia haud aspergi, nec effectus civiles amissae existimationis experiri. Perditum vitae genus alioquin gerat, qui carnificinae praest, maleficiis sit celebris, & quascunque actiones famosas suscipiat: Id ipsi ignominiae esse, non nego; sed hanc incurrit, quatenus perditae vitae homo, non quatenus carnifex est, nisi contra ius & experientiam omnes omnino lictores consimilis vitae perditae, ac probrosae esse, vel esse debere, dixeris. Conficitur ergo, carnificis odium ab infamia prorsus esse remotum, neque hanc aliter ei cohaerere, quam si ex accidente is ipse se alio quodam scelesto, ac infami vitae genere contaminaverit,

in quam sententiam pedibus eunt FROMM. *de lev. not. mac.* §. XXII. BERNEGGER in *dodec.* I. ad Tacitum qu. XI. BODINVS *de iure circa infamiam* §. XVI. MAVRIT *Cons. Tubing* VII. N. XXVIII. WILLENB. *de delinquent. condemn. ad manus carnif.* §. V. &, quem primo loco nominare debuissem, B. STRYCKIUS V. M. tit. *de his qui notantur infamia* §. IV.

§. L.

Tantum macula laborat.

Gravior doctorum est concertatio, *macula* quadam vere laborent, ob quam e *honestorum* virorum sorti pellendi sint, nec ne? De quo ut eo accuratius iudicium ferre possit, vera *maculae* notio ante omnia eruenda. Dicitur vero *levis notae macula* secundum communem doctrinam, quae opinione *honestorum virorum* ob defectum legitimorum natalium, aut sordidum vel abiectum vitae genus, aut mores, & actiones non dolosas quidem, ab honestate tamen recedentes, inuritur ILL. HEINECCIUS *de lev. not. mac.* §. XXVIII. Fundamentum ergo eius quaerendum in contemptu publico, ex quo quis ita abiectus redditur, ut intimiorem, frequentioreque conversationem cum eo fugiant, quorum aliqua est existimatio. Vanas enim populi voces non audiendas esse praecipunt, IMPERAT: in l. 12. §. 1. C. de poen. Quae cautio, si qua in re, hac certa in doctrina albo notanta lapillo, quum ingens sit eorum numerus, quos inepta vulgi opinio maculatis intermiscet, notante ILL. LEYSERO *adff. Sp. LII. n. VII.* Rationabilem praeterea oportet esse causam, ob quam quis maculosus habetur, quia sine ratione honestiores, & prudentiores nemini ultimum, vilemque locum assignaturi praesumuntur. Quanam autem causae huc pertineant, ex indole, & moribus cuiuscunque civitatis petendum. Negari tamen nequit corrupto nostro Seculo velut proprium esse, quod plures praeter meritum existimationis externae dispendium patiantur, odio plebis, saepe altiores, & cordatiores numero vincentis nimis contra eos aestuante. Vnde est, quod quidam *levi*; alii iterum *leviori*

leviori macula laborent, prout *gradus* sunt odii, contra hunc, vel illum concepti. Ad *carnificem* ut propius accedamus, & dicta applicemus, ex iure *Romano* certum est, *macula* eundem fuisse aspersum, cum, quod inter *peregrinos*, non cives esset; tum, quod suppliciorum *vilissimis* generibus vacaret. Hodie non peregrinus, sed *civis* est, nec solus *delectus* suppliciorum ipsi obest, dum pro more *omnes* omnino sumit poenas capitales, corporisque afflictivas. Multo minus oggeri potest, quod vulgo non iustitiae studio, sed *innata* quadam *truculentia* in reos saevire soleat, uti existimat DAMHOVD. *pr. crim. C. XLII. n. VI.* Hoc enim non *perpetuum* muneris, sed *personae* non-unquam accessorium, imo quam saepissime *vanae* opinionis hominum, aspectum carnificis nimis extimescentium, est commentum. Neque tamen propterea omnis omnino vulgaris odii ratio cessat, uti quidem visum SCHERTZIO, qui eum ab omni macula absolvit, teste THOMASIO *c. l. p. 186.* Enimvero proficitur munus, quo *vincit*, *verberat* famosos nebulones, & gravissimis *criminibus* conspueatos, *infamissima* de iis *supplicia* immediate sumit, manusque his *iniicere* tenetur, quos *turpissimis* moribus notabiles esse, constiterit. Haec omnia honestiores fugiunt, & amoliuntur quam maxime. *Opinionem* hominum hic multum valere, concedo; verum haec maculam non destruit, quae, cum *contemptum publicum* pro fundamento habeat, ex hominum *opinionem* incrementa capiat, necesse est, dummodo non sit *infimae* plebis, sed eorum, quorum aliquis in civitate est *valor*, & quaedam *honestatis* professio. Eademque macula insigne augmentum capit, si aliunde munus *sordibus* coinquinatur, quod fit, si more quorundam locorum simul *latrinis* purgandis, *excoriandisque* animalibus mortuis sunt destinati carnifices. Quae officiorum genera quidem non minus, quam *executio* poenarum capitalium, sola hominum *opinionem* dehonestantur, & vulgo a quolibet pro *spurcissimis* habentur,

in se vero nihil turpitudinis habent, nisi quis artem secandi cadavera hominum, quam *anatomiae* vocabulo designamus, sordido, hominique ingenuo parum convenienti officio quoque accensere malit. Quicquid sit, *opinionem* hominum *leges imperii*, parum honeste de carnifice sentientes, suffragantur, quemadmodum supra ostensum; eoque fit, ut, qui *legibus*, ac *moribus* abiectus est, eundem ICti non dubitent sub palliamento *levis notae maculae* ab honestorum hominum tribu arcere. ANT. MATTHÆI *de iure glad.* p. 654. WILLENB. *cit. l.* FREHER *de infamia* L. III. C. XXIII. n. 2. 13.

§. LI.

Quae nec ad
viduam nec
ad liberos
transit.

Ferri ista quodammodo possent, si in his subsisterent ICti, nec nimis in *extendendo carnificis* odio vagarentur, quum haec, quae de ipsa *persona* carnificis proposui, non omni plane destituantur ratione: Sic vero taedio semel concepto tantopere indulgent ICti, ut, nescio, utrum *laudis* captandae gratia, in defendendis *novis* opinionibus, an, ut *omne omnino virus* in hoc iustitiae sanctissimum munus evomant, notam istam ad *alios* quoque, quorum quaecumque cum carnifice est *commercium*, transferunt, eosque existimationis naufragii participes reddere satagunt. Quod ipsum efficit, ut, quum *gravium* virorum iudicio pollere apud plerosque existimentur ICti, maculam, quae officio *sordido* propria esse debebat, *alii* plures praeter meritum incurrant, & de *existimatione* sua actum esse, sentiant. Quis enim crederet, esse ICtos, qui maculam ad *liberos*, vel *viduam* carnificis porrigunt, eamque non secus, ac contagiosam luem, hos inficere existimant: adeo ut *connubium* cum his initum probrosum pronuntient? Sunt tamen omnino, *opificum* consortio indignos iudicantes, quorum tale connubium esse constiterit. FROMMAM *cit. l.* §. XXXVIII. HAHN ad WESBNB. *tit. de his qui not. inf.* n. 2. Quod, quamvis cordatiorum ICtorum iudicio *iniquissimum*, & ab omni prorsus *ratione* alienum sit, tam facile tamen id a maculae huius

huius promachis persuaderetur plerisque, ut de eorum *existimatione* actum esse videatur. *Liberorum* carnificis causam agere, non sine indignatione vulgaris doctrinae, suscepit ILL. VVERN. p. IV. obs. 107. & STRAVCHIVS de coll. opif. tb. LXXXV. eosque ab omni macula absolvit, quibus *naturalis* ratio suffragatur, secundum quam probrum parentum *liberis* praeiudicare, iniquum est, Vid. Decretum Gratiani dist. LVI. per tot. MAVRITIVS cit. l. n. XXIX. Quin eadem quoque de *vidua* lictoris, vel carnificis senserunt eandemque ducentem perperam a collegio *opificum* excludi posse, propugnarunt RICHT. p. II. dec. LXXX. & CARPZ. dec. XVIII. Sed quotidiana experientia testatur, quot motus, perversaque iudicia huiusmodi connubia turbent, in qua corruptela multi quibus:

de meliori luto finxit praecordia Titan

sibi tantopere placent, ut ab *honoribus* sacris, ac profanis ne dicam *opificum* collegiis, arcendos longissime, putent, istorum matrimoniorum appetitores. Et quid de his, qui *tormenta* sustinuerunt dicam. Non mihi res est cum *sonibus*, scelestoque vitae genere inquinatissimis; hos enim vitae ratio, & turpitudine factorum merito gravat, etsi *fidiculos* non sustinuerint. Verum nec *innocenter* tortis quidem, quorum afflictioni novam non addere, sed quavis ratione ex regulis amoris eis subvenire deberent, vulgo parcent, nec locum inter *honestiores*, & publica *sodalitia* concedunt, quasi labes indelebilis sit, sub manibus *carnificis* fuisse. TABOR de tort. C. V. §. XXVII. LYNCKER Resp. CXCI. n. IX. Nec melioris notae sunt, qui arctiorem *conversationem* cum carnifice probrosam putant, cum CARPZ. quaeft. CXXXVII. n. LVIII. carnificibus in *templis* separata a reliquo coetu *fidelium*, *sedilia* assignant, cum SCHILTERO Inst. iur. can. L. VII. Tit. VII §. VII. aut communionem *S. coenae* negant, quasi vero ipse *spiritus carnificum* pollueret obvios, & aerem, qui nos ambit, pestilenti quodam *fidere* afflaret, ut recte ratiocinatur ILL. HEINECIVS cit. l. §. XXIX conf. STRYK. cit. l. §. LII.

§. LII.

Carnifex re-
pellitur a di-
gnitatibus.

Sufficiant haec de nimia *maculae* extensione. Sed de ipso *carnifice* rectius, utrum *dignitatis* vel commercii *opificum* sit capax? disputatur. Hunc ad unum omnes ordinum *sacro- rum*, & *profanorum* expertem esse, rotunde pronunciant. Nec mirum, si de *sacerdotii* officio quaeritur, quandoquidem ius canonicum nec artem *chirurgicam*, ne dum hoc *sordidi* officii genus inter clericos tolerat, sed, quos hoc ipso coinquinatos esse constiterit, *irregulares*, hoc est, *canonicae* habilitatis expertes pronunciat, cuius principia in nostris consistoriis passim sequuntur, praesertim in hac inhabilitatis specie, ne muneris *prae- rogativa* persona tantopere *maculata* dehonestetur. Idemque vulgo de muneribus *profanis* iudicium concipiunt, quorum tam sancta est administratio, ut nemini ad ea pateat aditus, nisi quem boni *mores*, & *generis* celebritas commendant. Quod uti de *spuriis* dubio caret omni, ceu late deduxit HEIGIVS p. I. qu. XXI. ita ob eandem, si non maiorem rationis paritatem ad *carnifices* transferendum est. Quum enim Romani personas *maculatas* procul arcerent a *publicis muneribus* l. 2. C. de dignit. quis *Germanos*, principia illorum hac in re adoptantes, tanta animi levitate esse crediderit, ut tam *parvi* fecerint reipublicae suae administrationem, in distribuendis muneribus STRVV. Ex. VII. lb. XX. Commmercium, & *conversationem* qualemcunque cum *carnifice* praeter meritum aliis fraudi esse, supra ostensum. Sed longe maior ratio *munerum* collationi obstat, quam ita adornari, oportet, ne antecessoribus officio *functis* sit dedecori, collegis etiamnum *gerentibus* probrosa, successoribus denique perpetuum ignominiae monumentum. Et *arctior* utique cum aliis honestis nexus ex *muneris publici* administratione promanat, quam, qui solam *conversationem* comitatur, tanto *sanctius* colendus, quanto certius, nil magis *utilitati* publicae, & *iusti- tiae*

ziae administrationi obesse, quam si maculatis, qui nunquam non ad *vitia* solent esse proni, patet accessus. Haec ipsa causa quondam fuit, tot, tantorumque abusu, in iudicia *Westphalica* invectorum, quorum maximum cumulum huic scordiae deberi, conqueritur ERDVVINVS ERDMANNVS *Chron. Osnabrug apud MEIBOM. Scriptur. Rer. Germ. p. 198.* postquam nimirum passim pessimus mos irrepperit, inter *scabinos* cooptandi detestabili turpitudine, vel illegitimis *natabilibus* notabiles, pessimisque *moribus* conspicuos, quippe qui, quum de existimatione sua, fato ita ferente, actum esse sentiant, nil prius, nilque antiquius habere solent, quam si ima immiscere profundis, & ad quaevis obscena, ac illicita totos sinus pandere possunt.

§. LIII.

Nec magis inter *opifices* locum carnifici assignant nostrates, cum Nec non col- ob *privilegia*, quibus ea in re fruuntur, tum ob *mores* in universum legiis opifi- receptos, quorum opifices adeo sunt tenaces, ut nihil non audere so- cum- leant contra hos, qui circulos eorundem turbare, & opificium *debonestare* tentaverint. Non nudiustertius hoc opinio invaluit in Germania, sed vetus persuasio fuit, opificia a personis *infamibus*, & *maculatis* oportere esse libera, usque adeo, ut nec *carnificibus*, nec *filiis* quidem eorum, quasi iam a *nativitate* pollutis, locum concedant BEYER *iur. opifi. C. V. § VI. & Spec. iur. Germ. L. I. C. XV. §. XII.* Postquam enim *servi* manumissi in *civitates* quondam concederent, & certis *sodalitiis* adscripti, iura *collegii* publice probari, consequerentur, omnibus viribus pro manutenenda *bonestate* semel accepta laborarunt, effeceruntque, ut, sceleratis, ac *maculatis* obstrueretur via, ut ne accederent ad *sodalitia*, aut iam admissi expellerentur. Orta inde paroemia. *Was unehrlich, können die Aemter nicht leiden, vel, die Aemter und Zünfte in denen Stäten müssen so rein seyn, als wan sie von denen Tauben gelesen* HERT. *proem L. I. p. XIV. p. 417.* Hac philosophia semel imbuti, ubique obtinuerunt, ut *statutis*, ac *privilegiis* suis haec infereretur clausula, ne *collegii* iura iis, quorum *macula* quaedam undecunque contracta, concedere cogerentur, sed *bonestatem* sartam, rectamque servare possent, Eoque iure etiamnum hodie fruuntur in
arcendis

arcendis quemadmodum omnibus *maculatis*, ita in specie *carnificibus*, nisi deposito officio *codicillis* Imperialibus labes delecta, & fama plenissime restituta. Quo more Germani prorsus aduersantur Romanis, penes quos artes *sellulariae* non nisi *servis*, *libertinis*, aut *inquilinis* communes, qui, cum ipsi, quos *sordem* ac *faecem plebis* vocat CICERO *ad Attic. L. I. ep. XIII.* nullo loco haberentur, non apparet quo iure macula adspersos ab opificiis, & artificiis remove potuerint. Vnde nec ius collegii publici, & honesti sodalitiis ipsis quondam, uti apud nos tributum, sed abiecti & nullo loco conspicui, quotquot opificiis vacarent. Quod, nescio an cui magis, quam Graecis acceptum ferendum, qui in *voluntaria servitute* agere opifices censebant, sordidos quippe, & nullo *honestatis* cultu condecoratos,

§. LIV.

Locum facit
quaerelae in-
officiosi.

Maiores dubiis implicata est quaestio, utrum *carnifex* heres institutus *quaerela inofficiosi* instituta, a fratre praeterito repelli possit? De iure Latiali quidem assertio eius extra omne videtur positum dubium. Siue enim *statum* eius, siue *ministerii* indolem respexeris, *levi* utique *macula* laborabat, ob quam fratribus, vel sororibus praeferrere, indignus habebatur. Non enim erat *civis*, sed *peregrinus*, & sic ne quidem capax *hereditatis*. Praeterea suppliciis, iisque *turpissimis* sumendis destinatus, & sic hac parte *vilius*, ac deterioris conditionis, quam *lictores*, & *milites*, non nisi *honestis* supplicia regulariter exsequentibus. Quae rationes efficiebant, ut superior discedere quondam posset frater, quaerelam adversus eum instituens. Neque alia Ictis in Germania stat sententia. Licet enim *peregrinis* accenseri proprie nequeat; tali tamen *macula* laborat, quae ipsum inhabilem reddit, quo minus ad *sodalitia* honesta adspirare possit, qui contemptus ad fundandam quaerelam sufficit, per *l. 27. Cod. de inoff. testam.* Neque turbare quem debet, quod nota, qua aspergitur solis hominum *opinionibus* debeatur, quum omnis *macula*, & privatio existimationis, ex ea hodie repetenda sit: licet hac ipsa non nunquam ciuibz plus aequo detrahi, non diffitear, ut plangendi tantum sint, quos fortuna in hanc sortem, coniecit, ut ambire teneantur ministerium, *probrio* aliorum expositum, in se vero tam *honestum*, quam *necessarium*. Quibus cum *leges imperii* suffragantur, non dubitant plerique, contra hos aequae, ac infames quoscunque quaerelam porrigere, cui docent DONELLVS *Comm. L. XIX. C. XI.* RITTERSHVSIVS *ad Nov. P. V. C. XIII. n. XIV.* FROMMAN *cit. dissert. §. LI.* Quumque quaerela in officiosae dotis, & donationis eum hac ipsa actione, eiusdem sit conditionis, evenit, ut eandem prorsus sortem experiatur *carnifex*, quoties *donatione*, vel *dote* inofficiose in ipsum collata, fratres a defuncto laesi deprehenduntur PEREZ *in l. fin. Cod. de inoff. donat. §. 2.* BRVNNEM. *ad l. un. C. de inoff. dote.*

§. LV.

§. LV.

Quamquam vero hæc omnia ferri possint, nec fundamentis prorsus destituantur; ab omni tamen ratione alienum esse puto, quod, cum *maculatis* in genere, tum *carnifici* in specie *testimonii* dictionem, & *fidem* plenam in iudiciis in dubium vocare soleant. Ea sane est opinio STRVVI *Exere. VII. tb. XX. HAHNII ad Wesenb. tit. De his qui not. inf. n. VIII.* Quam parum autem iuris rationi congruat, nemo non videt, qui paulo penitus fundamenta *fidei iuridicae*, testem admittentia, vel repellentia, pensitaverit. Repelluntur non alia ex ratione, quam si testes *veritatem* dicturi haud praesumuntur, siue ob peculiare motus, & *affectus*, siue ob proprium *interesse*, siue ob *infamiam*, & improbum vitae genus, cui nil proprium, & magis commune, quam *iniuriam* inferre, linguam *venalem* habere, quibusvis *vitiis* indulgere & generatim talibus *moribus* praeditum esse, quae ad *scelera* ac *mendacia* ordinarie in vita humana solent seducere. Haec, inquam, *suspectam* fidem faciunt, non *natalium*, & *officii*, etiam *sordidissimi* ratio, quamdiu sine *scelere* exerceri potest. Quod cum in carnificinae ministerio indubium sit; nulla ratio adest, ex qua de *testimonio* carnificis, qua talis, dubitandum. Neque obstat, quod *ICtus* in l. 3. pr. de test. notatos, & *reprehensibiles* repellat; nam hoc de aliis, quam qui *scelesto* vitae genere, & sic *malis moribus* tales sunt, accipi nequit. Vti ergo *spuriis* vitam *honestam* agentibus, fidem non detraho; ita quoque *carnificem* bene moratum, & vitae intemeratae studiosum, testem *omni exceptione maiorem* esse existimo.

A testimonio
male repellitur.

COROLLARIA.

1. Mater non tenetur praecise liberos exheredare, sed potest eosdem praeterire, non obstante Nov. CXV.
2. Valet transactio super relictis in testamento, tabulis licet non inspectis.
3. Nulla dantur indicia, ex quibus quis poena ordinaria afficiendus est.
4. Poena ordinaria in veneficio locum habet, licet alteri tantum quoad corpus nocitum per art. CXXX. C.C.C.
5. Augmentum Nov. XVIII. ad quartam D. Pii, impuberibus arrogatis debitam, non pertinet.
6. Frustra increpantur *ICti* quod in casu procurati abortus capitale supplicium dicent.

CLARISSIMO DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

P R A E S E S

Laudo institutum TVVM, quo absoluto studiorum TVORVM cursu, ad altiora tendis, & gradum Doctorem ab Ordine nostro TIBI conferri cupis. Hoc enim est praemium, quod sperare possunt certissime, qui debita ^{angustia} iuris prudentiae operam navarunt. Eam spem TV tibi met ipsi facillime facere poteras, quum non ignorares TE nihil, quod diligentem iuris studiosum decet, cum in Viadrina, tum in hac ipsa Academia, omisisse. Vnde nec Ordo noster dubitavit, petitis TVIS annuere, TIBIQUE, superatis examinibus, cum in finem cathedram aperire. Quam, quum me comite ascensurus, & thema non vulgare, sed curiosum, & in quo discutendo eruditionem TVAM prodis, defensurus es; non potui, quin TIBI ea propter hac epistola ex animo gratularer. Faxit TER SUMMVM NUMEN, ut omnia TIBI impofterum eveniant fausta, ac felicia. Vale, CANDIDATE CLARISSIME, & quum ad penates veneris tuos, disciplinae nostrae, ac Professorum, quibus indivulsus haesisti comes, crebro recordare.

Sonnet.

Sonnet.

Dir hat Verstand und Fleiß den rechten Weg gelehrt
Der Themis Ehren-Sitz mit Ruhme zu besteigen,
Drum muß die kluge Welt auch ihren Beyfall zeigen,
Da Dich der Väter Hand mit Sieges Cronen ehrt.
Wen so, wie Dich, mein Freund, kein irrer Wahn be-
thört,

Macht sich des Glückes Gunst und Folgerung zu eigen,
Was Wunder, daß aniekt der Mißgunst Lippen schweigen,
Wenn Deine Fertigkeit die besten Wünsche mehrt.
Ja fahre ferner fort: Dir wird Dein edles Wissen,
Die saurgewordne Müß schon mit der Zeit versüßen,
Wenn Deine Vater Stadt des Theuren Vaters Geist
Erst in der Nähe wird an Dir bewundern können,
Und Dich zu ihrem Dienst am würdigsten wird nennen,
Daß, wenn der Vater ruht, Du dessen Leben seyst.

Hiermit wollte dem gelehrten Herren Ver-
fasser dieser Disputation zu rühmlichst
erlangter Doctorwürde gratuliren,
und sich zu ferneren Freundschaft em-
pfehlen

Desselben

ergebenster Freund und Diener

Ernst Ephraim Eberti.

opp.

Med. Cand.

Siehst Du Edler Freund den wohlverdienten Huth.
 Die Themis meynt es doch mit ihren Schönen gut,
 Sie übt sie zwar vorher, durch lesen, sitzen, wachen
 Sich mit den Ulpian genau bekandt zu machen,
 Hier führt ihr Kluger Fleiß nach Rom und Griechenland,
 Hier macht sie ihrer Schaar das Alterthum bekandt,
 Hier zeigt sie, was sie noch im Schutt von Rom verehret,
 Zwölf Tafeln voller Recht und Billigkeit und Lehre
 Wie ein Justinian den lastern Straffen setzt,
 Die Tugenden belohnt das Recht nach Weisheit schätzt,
 Was der Druiden Wiß den tapfern Deutschen giebet,
 Das wird von ihr gelehrt, gezeigt, geprüft, geliebet:
 Und wer die muntre Brust mit Nachdruck, Ernst und Fleiß
 In diesen Lehren übt, trägt den gesetzten Preis
 Mit Ruhm und Lust davon. Freund, du kannst solches zeigen
 Wir sehen deinen Fuß auf jene Stufen steigen,
 Wohin kein faulheits Knecht, kein Kopf voll Heyel tritt.
 Nimm nun den treuen Wunsch von Deinen Freunde mit:
 Die Fürsicht wolle Dich in Lieb und Segen leiten,
 Und Deine Wissenschaft mit Glück und Ruhm begleiten.
 Es scheint, als wäre ich Dein Abgesagter Feind
 Jedoch auf kurze Zeit. Dein Dir ergebener Freund
 Will Deine kluge Schrift zu Deinen Ruhme tadeln
 Wie so? Mein Widerspruch, wird Deine Weisheit adeln.

Mit diesen geringen Zeilen wolte sich bey dem
 hochgeehrtesten Herren Doctoranden in be-
 ständigen Andencken erhalten ein ergebener
 Freund und gehorsamer Diener

Johann Friedrich Dreyßig, opp.

LL. stud.

Böhmer, Johann Samuel Friedrich von,

Diss. inaug. hist. iur. de executionis poenarum capitalium honestate

Hala 1738

4 Diss. 413#Beibd.6

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10651907-8

VD18 14856093-001